

democraat

POLITIEKE PARTIJ DEMOCRATEN '66

EERSTE CONGRES-DEMOCRAAT

KANDIDAATSTELLING VOOR HET LIDMAATSCHAP VAN DE EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL

In 1980 zullen er verkiezingen gehouden worden voor 38 leden van de Eerste Kamer. Volgens het huishoudelijk reglement dient het hoofdbestuur de kandidaatstelling te openen. Op grond hiervan worden met ingang van 1 september 1979 D'66-leden die aan de in de Kieswet en het huishoudelijk reglement genoemde eisen voldoen, in de gelegenheid gesteld zich kandidaat te stellen.

Kandidaten dienen zich aan te melden door het in tweevoud indienen van een ondertekend aanmeldingsformulier. Eén exemplaar dient aangetekend te worden opgezonden aan de landelijke verkiezingscommissie van D'66, p/a Kantoor notaris L.J.J.M. van der Meer, Postbus 30, 2670 AA Naaldwijk. Het andere exemplaar moet gezonden worden naar het landelijk secretariaat van D'66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag. Formulieren zijn op aanvraag verkrijgbaar bij het landelijk secretariaat.

De landelijke verkiezingscommissie zal de ontvangst van ingediende aanmeldingsformulieren schriftelijk bevestigen.

De kandidaatstelling sluit op 10 december 1979 om 12.00 uur.

Namens het hoofdbestuur,
Frans K.L. Rogier,
vice-voorzitter organisatie.

Namens de landelijke verkiezings-
commissie,
Ernst Jansen,
voorzitter.

TELEVISIE NEDERLAND I

19.50-20.00 uur

woensdag 14 november 1979
woensdag 23 januari 1980
woensdag 2 april 1980
woensdag 11 juni 1980

RADIO HILVERSUM II

18.50-19.00 uur

maandag 17 september 1979

Uitzendschema ná 1 oktober is nog niet vastgesteld.

VOORJAARSCONGRES 1980

De 26ste Algemene Ledenvergadering van D'66, ook wel aangeduid als het Voorjaarscongres 1980, wordt gehouden op vrijdagavond 25 en zaterdag 26 april 1980 in het concertgebouw De Vereeniging Keizer Kareplein in Nijmegen. Reserveer nu reeds deze data, opdat de opkomst op dit congres weer groter is dan de vorige malen.

INHOUD

CONGRESAGENDA	pag. 3
UIT DE FRAKTIE	4
DE PARTIJGANGER	5
VOORZITTER RAPPORTAGE CIE.	8
CONGRESSTUKKEN IN HET HART	10/23
DE GAST	24
HET HOOFDBESTUUR	26
AUTOMATISERING LEDEN-ADMINISTRATIE	26
EUROPEES PARLEMENT	27
REGIONIEUWS	28
INGEZONDEN BRIEVEN	29
WETENSCHAPPELIJK BUREAU	32

PARTIJSECRETARIAAT

BUREAU SWB D'66

BUREAU PSVI D'66

BEZUIDENHOUTSEWEG 195

2594 AJ DEN HAAG

TELEFOON: 070 -- 858303

D'66 AKTIVITEITEN

ADVIESRAAD	29 sept.
TRIANON UTRECHT	10.30 uur
STUDIEDAG GEZONDHEIDSZORG	13 okt.
KRASNAPOLSKY A'DAM	10.00 uur
CONGRES MARESCA UTRECHT	26/27 okt.
SYMPOSIUM D'66	24 nov.
SONESTA HOTEL A'DAM	10.30 uur

COLOFON

De uitgave van de Democraat geschiedt onder verantwoordelijkheid van een door het Hoofdbestuur benoemde redactieraad die als volgt is samengesteld

Piet van Baarsel
Frank Baas
Co Patist
Marie-Louise Tiesinga
Jan Veldhuizen
Stijn Verbeeck

Als sekretaressen is aan de redactieraad toegevoegd:
Kitty Warburg.

Korrespondentie, kopij e.d. richten aan het redactiesekretariaat van

De Democraat,
Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ DEN HAAG.

VERANTWOORDELIJKHEID

De redactieraad draagt de eindverantwoordelijkheid voor inhoud en opname van publikaties in de Democraat. Het moet duidelijk zijn dat deze verantwoordelijkheid zich niet uitstrekt tot bijdragen van het Hoofdbestuur, fracties in vertegenwoordigende lichamen, het SWB-bestuur, het PSVI-bestuur, de Adviesraad en andere officiële partijorganen. Al deze bijdragen zijn als zodanig herkenbaar aan het rubriekshoofd.

Ook de inhoud van ingezonden brieven, die steeds de naam van de schrijver vermelden, valt buiten de verantwoordelijkheid van de redactieraad. Voorzover er enig misverstand omtrent de redactionele verantwoordelijkheid mocht dreigen, worden de titels van bijdragen die buiten die verantwoordelijkheid vallen, voorzien van een *

DE DEMOCRAAT

De Democraat wordt gratis toegezonden aan alle leden van D'66. Niet-leden kunnen zich abonneren voor f 25,- per jaar.

Losse nummers zijn verkrijgbaar bij het sekretariaat voor f 3,- per stuk

WANNEER VERSCHIJNT DE DEMOCRAAT?

De Democraat verschijnt 10x per jaar.

Democraat nr. 8 verschijnt: 4-10-'79.

Sluitingsdatum kopij: 17-9-1979.

ADVERTENTIETARIEVEN

1/1 pagina: f 500,-
1/2 pagina: f 300,- liggend
1/3 pagina: f 250,- staand
1/4 pagina: f 200,- liggend
1/6 pagina: f 150,- staand

Kontraktprizen op aanvraag verkrijgbaar.

Plaatsing van advertenties is mede onderworpen aan de goedkeuring van de redactie.

OPLAGE 14.000

BOOTVLUCHTELINGEN

De hulpverlening aan de Vietnamese vluchtelingen staat nog op een laag pitje. Het Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen van de Verenigde Naties in Genève heeft er onlangs geen misverstanden over laten bestaan dat zelfs zij zich enorm verkeken hebben op de omvang van de vluchtelingenstroom en de ernst van de acute nood. De hulpacties worden ernstig belemmerd door de gebrekkige verbindingen met de (vnl. Indonesische) eilandjes waar de vluchtelingen zijn geland. Bij de op 21 augustus gestartte bliksemacties in Denemarken, Noorwegen, Zweden, Finland, IJsland, Nederland, België, Luxemburg, West-Duitsland en Oostenrijk mikt men vooralsnog op een fondsvorming van ca f 500 miljoen om de allernoodzakelijkste hulp te kunnen bieden in de jaren 1979-1980.

Eerder werden in de Democraat oproepen geplaatst om te storten op giro 999, t.n.v. Werkgroep Bootvluchtelingen, Den Haag. Driemaal negen is ook het landelijk nummer voor de bovengenoemde internationale actie. Uit reacties van leden, gericht aan het Hoofdbestuur, blijkt dat vele D'66-ers zich het lot van de bootvluchtelingen aantrekken en hun solidariteit met de getroffen medemensen in daden omzetten. Beter dan welk feitenrelaas ook drukt een lid de gevoelens, herinneringen en overwegingen van warme medemenselijkheid, die daarbij een rol kunnen spelen, uit in bijgaand gedicht. De maakster stemde in met publicatie.

Jan van den Hazel,
secretaris politiek.

Helaas konden wij het gedicht niet plaatsen wegens gebrek aan ruimte.

IN MEMORIAM

LYA HAALMAN

We kunnen het nog steeds niet goed beseffen: Lya is er niet meer.

In mei zat ze nog tussen ons op de regionale vergadering, vol enthousiaste plannen.

Op 18 juli overleed ze na een korte, hevige ziekte.

Ze was zich serieus aan het inwerken als AR-lid; ze was al enige jaren de stuwende kracht achter de emancipatie-beweging binnen D'66 in Limburg, een haar vertrouwd gebied, waarop ze ook landelijk haar inbreng had. Maar bovenal zullen we haar warme vriendschap en persoonlijke steun missen; in haar leven en sterven heeft ze ons nauw met elkaar verbonden. Namens al jouw D'66-ers in en buiten Limburg: dank je, Lya.

Bertie Sixma,
Giel Smeets.

PSVI D'66

CURSUSSEN

In de juni-Democraat heeft een overzicht gestaan van de cursussen, die we voor het seizoen 1979/80 hebben georganiseerd. De reacties waren overweldigend!

Met name voor de kadercursussen bestaat veel belangstelling. Voor de kadercursus in het westen kwamen zelfs meer dan 110 aanmeldingen binnen (en dat terwijl we rekenden op 25 mensen). We hebben in het westen dan ook drie extra cursussen georganiseerd, in oktober, november en december. Het hangt af van de datum van aanmelding in welke cursus wij de vrijheid hebben genomen u te plaatsen. De inschrijving voor de kadercursus is nu gesloten.

Ook de vrouwencursus in het westen is vol. Voor die van het zuiden, noorden en oosten zijn nog enkele plaatsen vrij.

De belangstelling voor de jongerencursus in Bunnik is eveneens erg groot, zodat de inschrijving voor deze cursus ook gesloten is.

De jongerencursus in Roderesch (Drenthe) heeft nog enkele plaatsen vrij.

REGIO'S

Voor de scholings- en vormingsactiviteiten van de regio's hebben we in 1979 f 750 gereserveerd.

Alleen de regio's Groningen en Gelderland hebben tot nu toe een beroep op deze pot gedaan.

Graag zouden we vóór 1 oktober a.s. weten welke regio's in 1979 in aanmerking wensen te komen voor een PSVI-subsidie voor scholings- en vormingsactiviteiten. (Zie voor een overzicht van de criteria de juni-Democraat.)

GEMEENTERAADSLEDEN

De enquête die wij hebben verricht onder gemeenteraadsleden heeft ons duidelijk gemaakt, dat er onder gemeenteraadsleden behoefte bestaat om met elkaar over gemeentelijk beleid te praten. Met name de onderwerpen lezen van begrotingen, meerjarenplanning en decentralisatie welzijnsbeleid scoorden hoog. We willen zo gauw mogelijk een aanvang maken met het organiseren van deze thema-bijeenkomsten.

In ieder geval zijn er al twee dagen voor gemeenteraadsleden (niet georganiseerd door het PSVI): 29 september (georganiseerd door het Hoofdbestuur) en 13 oktober (georganiseerd door de SWB).

Arthie Schimmel.

NAJAARSCONGRES 1979
CONGRESSTUK E C D 1
UITNODIGING

voor de 25ste Algemene Ledenvergadering van de Politieke Partij Democraten '66 op 26 en 27 oktober 1979 in de Veemarkthallen/Maresca te UTRECHT.

CONCEPT-AGENDA
VRIJDAG 26 OKTOBER 1979

- 20.00 uur 1. Opening door de Partijvoorzitter en voorstellen van de congresleiding
- 2. Benoeming van notulen- en stemcommissie
- 20.05 uur 3. Landelijke organisatie
- 20.30 uur 4. Adviescommissie interne kandidaatstelling
- 20.45 uur 5. Wijziging Statuten en Huishoudelijk Reglement
- 21.20 uur 6. Verslag Fraktievoorzitter Europees Parlement
- 21.40 uur 7. Europese politieke moties
- 22.30 uur 8. Statuten Stichting Politiek Scholings- en Vormings Instituut D'66
- 22.45 uur 9. Schorsing van de vergadering

ZATERDAG 27 OKTOBER 1979

- 10.15 uur 10. Heropening van de vergadering
- 11. Aanvulling vaste commissies
- 10.20 uur 12. Financiën:
  - a. Bijstelling begroting 1979
  - b. Begroting 1980
  - c. Rapportage Financiële Commissie
- 11.00 uur 13. Beleidsprogram - Ruimtelijke Ordening
- 11.45 uur 14. Presentatie kandidaten voor Dagelijkse Bestuur en besturen van Stichting Wetenschappelijk Bureau D'66 en van Stichting Politiek Scholings- en Vormings Instituut D'66

OPENING STEMBUSSEN

- 12.00 uur 15. Toespraak aftredende Partijvoorzitter
- 16. Diskussie met Partijvoorzitter
- 13.00 uur LUNCH
- 13.45 uur 17. Grondslagen

SLUITING STEMBUSSEN

- 15.15 uur 18. Toespraak Fraktievoorzitter Tweede Kamer
- 15.45 uur 19. Algemene politieke moties
- 16.25 uur 20. Uitslag stemmingen
- 16.30 uur 21. Toespraak nieuwe Partijvoorzitter
- 17.00 uur 22. Sluiting van de Algemene Ledenvergadering.

TOEGANGSPRIJS

Het Hoofdbestuur heeft besloten de toegangsprijs voor het najaarscongres 1979 wederom op f 15,-- per persoon te bepalen.

Zoals tot op heden gebruikelijk, geldt deze prijs voor beide dagen. Evenals in vorige jaren heeft het HB bij de opstelling van de begroting 1979 het standpunt ingenomen, dat congressen kostendekkend moeten zijn en niet uit de algemene partijmiddelen moeten worden gefinancierd. Het Hoofdbestuur beseft, dat een dergelijke toegangsprijs vermeerderd met reis- en verblijfkosten voor sommige leden een drempel voor het congresbezoek kan vormen. De financiële situatie van de partij en de realisatie van de begroting 1979 bieden momenteel echter geen mogelijkheid om een lagere toegangsprijs en het hieruit voortvloeiende exploitatie-tekort van een congres te aanvaarden.

Bij de behandeling van de begroting 1980 op dit najaarscongres zal de exploitatie-opzet van de in 1980 te houden congressen ter sprake komen.

STEMRECHT

Alle leden van D'66 hebben op Algemene Ledenvergaderingen het recht hun stem uit te brengen, wanneer zij tenminste aan hun contributieverplichtingen hebben voldaan. Volgens artikel 4.1. van het Huishoudelijk Reglement dient de contributie voldaan te zijn op 1 juli van het lopende jaar. Dit houdt in dat op het najaarscongres 1979 alleen de leden stemrecht hebben, die hun contributie over 1979 hebben betaald. Nadat de contributie betaald is, ontvangen de leden hun lidmaatschapskaart 1979. Op het congres worden alleen stemkaarten uitgereikt aan leden, die hun lidmaatschapskaart 1979 tonen.

Dit lijkt misschien een enigszins bureaucratische maatregel, maar wanneer u bedenkt, dat het onmogelijk is om in korte tijd de ledenadministratie van circa 13.000 leden te raadplegen, kunt u ongetwijfeld begrip voor deze maatregel opbrengen.

Wanneer u onverhoopt uw contributie 1979 nog niet betaald hebt en dus geen rechten verbonden aan het lidmaatschap kunt uitoefenen, raden wij u dringend aan uw contributie zo spoedig mogelijk over te maken.

Indien u vóór 1 oktober a.s. betaalt, wordt de lidmaatschapskaart nog vóór het congres toegezonden.

Wanneer u wel betaald heeft, maar (nog) geen lidmaatschapskaart heeft ontvangen, kunt u het betalingsbewijs overleggen, zodat u een stemkaart ontvangt.

Ook op het congres kunt u uw contributie voldoen, maar wij stellen het op prijs, wanneer u van te voren betaalt.

UIT DE FRACTIE

ERNST BAKKER

CO PATIST

Ofschoon tijdens het zomerreces de werkzaamheden in de Tweede Kamer stilliggen, wil dat nog niet zeggen dat er helemaal niets gebeurt op het politieke front. Verscheidene leden van de Tweede Kamerfractie van D'66 hebben het reces aangegrepen om in een weliswaar iets rustiger tempo toch nogal wat opmerkelijke initiatieven te ontplooiën. Hieronder een weerslag van wat ons het meest heeft beroerd.

VRAGEN

Door Suzanne Bischoff en Elida Wessel zijn aan de Ministers van CRM en Justitie vragen gesteld over berichten dat in Engeland een maatregel zou zijn ingevoerd, die het mogelijk maakt voor buitenlandse werknemers die in het land van herkomst met meerdere vrouwen waren getrouwd, deze vrouwen naar hun nieuwe bestemming te laten overkomen. Daaraan gekoppeld werd de vraag of de Nederlandse autoriteiten aanleiding zagen om contact met hun Engelse collega's op te nemen en voor Nederland een zelfde soort maatregel te overwegen. Doordat in de pers de vragen wat ongelukkig geformuleerd waren weergegeven, kwamen er nogal wat reacties in de vorm van ingezonden brieven in kranten en brieven op de fractie, waaruit bleek dat men niet begreep hoe D'66 zulke vragen had kunnen verzinnen.

In een persbericht en een ingezonden brief aan de kranten is gepoogd enige duidelijkheid te scheppen in de opzet van de vragen.

De beide Kamerleden, die overigens alle twee lid zijn van de Bijzondere Kamercommissie voor Emancipatiebeleid, zijn er van uitgegaan dat buitenlandse werknemers die uit een heel andere maatschappij met een heel andere culturele achtergrond zijn weggehaald, om hier een beetje menswaardig bestaan op te bouwen, waar dat in hun vaderland door de armoede en werkloosheid en gebrek aan sociale voorzieningen nog minder mogelijk was, in vaak uiterst moeilijke leefomstandigheden verkeren. Hun gedrag, beïnvloed door hun cultuur, wordt vaak nauwelijks aanvaard. Daarnaast ontberen zij in de meeste gevallen regelmatig contact met hun naasten die zij in hun vaderland hebben moeten achterlaten. Eenmaal in Nederland, komen zij in arbeidsprocessen op die plaatsen terecht die Nederlanders zelf allang niet meer accepteren. Een groot deel van het geld dat zij daarmee verdienen wordt overgemaakt naar de familie in hun vaderland, waar ze hooguit eens in het jaar eens even heen kunnen. En wanneer een buitenlandse

werknemer al in de buitengewoon gunstige omstandigheid verkeert dat hij zijn vrouw en kinderen naar Nederland kan laten overkomen, dan wordt niet aanvaard dat een eventuele tweede wettige echtgenote die hij had vóór zijn komst naar Nederland meegaat en daardoor in uiterst kommervolle omstandigheden achterblijft. Bovendien brengt een en ander moeilijkheden met zich mee bij de uitkering van Weduwenpensioen, kinderbijslag, e.d.

De vraag die beide Kamerleden bezighield bij het opstellen van de vragen was: Waar leggen we de grenzen van de culturele identiteit van de buitenlandse werknemer en wie bepaalt aan de hand van welke criteria die grenzen. Het enige wat hen voor ogen stond, daarmee beantwoordend aan opvattingen vastgelegd in het D'66-program, was na te gaan in hoeverre wettelijk kon worden vastgelegd het cultuurpatroon van buitenlanders in Nederland te aanvaarden, naar het voorbeeld van Engeland. Het antwoord van de ministers op de vragen van beide Kamerleden luidde overigens ontkennend. In Engeland bestaan weliswaar maatregelen als bedoeld door de D'66-ers, doch men overweegt niet contact op te nemen met de Engelse autoriteiten met het oog op de genoemde maatregel.

BOOTVLUCHTELINGEN

Nadat de wereld op schrijnende wijze werd gekonfronteerd met de problematiek rond de vele honderdduizenden bootvluchtelingen, begint het er nu op te lijken dat door een gezamenlijke krachtsinspanning het leed ietsje wordt verzacht. Nederland heeft nu zo'n 500 vluchtelingen opgenomen, terwijl er, zoals het er nu uitziet, nog 1000 op de nominatie staan om naar Nederland te komen. Daarnaast is er onlangs een enorme geldinzamelingsactie gehouden op Europees niveau.

Toch bereiken de fractie nog steeds vragen waarom er binnen D'66 zo weinig gedaan wordt. De fractie heeft vrijwel onmiddellijk nadat het probleem van de bootvluchtelingen bekend werd, actie ondernomen. Zij heeft er bij de minister van ontwikkelings samenwerking op aangedrongen om de financiële hulp aan eerste opvanglanden te verhogen, alsmede de hulp aan Vietnam. Verder heeft zij bij herhaling aangedrongen op deelname in het Nationaal Comité.

In de vorige Democraat hebben we al opgeroepen de Stichting Vluchtelingenwerk financieel te steunen, dat hierbij nog eens herhaald wordt.

Bij gemeenteraadsfracties is erop aangedrongen bij hun Colleges van B en W te bewerkstelligen bootvluchtelingen in de gemeente op te nemen. Zo wordt binnen de fractie gedacht aan bijvoorbeeld 10 vluchtelingen per gemeente. Gemeenten, partikuliere instellingen en D'66-ers zouden verblijfs/ woonruimte beschikbaar moeten en kunnen stellen.

Ook is de fractie van mening dat wij een enorme tolerantie aan de dag zouden moeten leggen ten aanzien van deze bootvluchtelingen gezien de enorme welvaart waarin we zelf verkeren.

Tenslotte heeft D'66 zelf om mogelijke acties de coördineren en suggesties door te geven op het landelijk secretariaat Kitty Warburg bereid gevonden als steunpunt, waar men telefonisch terecht kan. De Stichting Vluchtelingenwerk Nederland (Herengracht 6, Amsterdam, tel. 020 - 22 46 51, giro 3964206) heeft een brochure uitgegeven over hun werk en de problematiek rond bootvluchtelingen dat gratis verkrijgbaar is.

ADVERTENTIE

Voor de tweede keer in korte tijd heeft de fractie de fout begaan, bij het opstellen van een personeels advertentie voor de fractie een secretaresse te vragen. Ofschoon het vrouwelijk deel van de fractie de eerste keer daartegen heftig protesteerde en hen beloofd werd dat er voortaan wat zorgvuldiger te werk zou worden gegaan, is men bij de in haast opgestelde advertentie wederom in dezelfde gemakzuchtige fout vervallen. Terecht dat een aantal briefschrijvers ons daarvoor op de vingers heeft getikt en zich afvroeg hoe het nu in feite in de praktijk met onze emancipatiegedachte stond. Het valt ook af en toe niet mee om een bijna vastgeroest denkpatroon te doorbreken. Maar aangezien het ons niet bekend is dat er binnen D'66 specifiek vrouwelijke en mannelijke functies bestaan, wordt er nu echt zorg voor gedragen dat dergelijke blunders niet meer voor zullen komen.

DE DEMOCRAAT IN GESPREK MET DICK TOMMEL

Dick Tommel,

- geboren in 1942 in Amersfoort, als oudste van vier kinderen van een aannemer met liefdebberij in het verbouwen van oude panden,
- deed in 1959 eindexamen HBS-B aan de Rijks HBS in zijn geboorteplaats en ging scheikunde studeren in Utrecht, omdat hij het zo leuk vond 'om met allerlei dingen te knoeien',
- verdeelde zijn tijd tussen studeren en schaken, wilde zelfs beroepsschaker worden en verdiende als student een aardige cent bij met tournooiprijzen en inschrijvingsgelden,
- is nog steeds lid van een Rotterdamse schaakvereniging, maar besloot toch chemicus te worden en studeerde in 1967 af bij professor Arends met als hoofdvak organische chemie,
- trouwde in datzelfde jaar met Mary Bertrums, nu moeder van hun twee dochters, die intussen resp. 11 en 8 jaar jong zijn,
- bleef als wetenschappelijk medewerker bij zijn hoogleraar, om bij hem in oktober 1969 te promoveren op een proefschrift over het isoleren van natuurstoffen uit hersenen, een werk dat mede van invloed is geweest op de nu veelvuldig toegepaste 'hielprik' bij zuigelingen,
- werkte twee jaar op een Unileverlaboratorium voor levensmiddelenchemie en was daarna doende op het ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne in de sector luchtverontreiniging,
- is thans adjunct-directeur van de Provinciale Waterstaat in Groningen en hoofd van de hoofd-afdeling milieuhygiëne,
- was secretaris van de regio Drente van onze partij en is sinds september 1978 voorzitter van de D'66-fractie in de Staten van Drente.

'Veel democraten vinden dat ze totaal anders over allerlei dingen moeten denken dan anderen, uitsluitend omdat ze democraat zijn. Zoets van "anders maken we die vierde stroming niet waar".'

PORTRET

van een partijganger

Je hebt eigenlijk eenzelfde ontwikkeling doorgemaakt als zo velen in onze partij. Aanvankelijk is er weinig politieke belangstelling. Door een of andere situatie of gebeurtenis in je werk of je leefomstandigheden kom je in aanraking met de praktische politiek en dan is er geen houden meer aan. Zo is het jou toch óók ongeveer vergaan? 'Ja, ik wilde bij Unilever weg en solliciteerde in 1971 op een advertentie van het toen splinternieuwe ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, waarin een inspecteur milieuhygiëne in Zeeland werd gevraagd. Die baan kreeg ik niet, maar zes weken later zat ik in Den Haag aan de hoofdinspectie luchtverontreiniging. Alles was daar nieuw. Niemand had ervaring of richtlijnen. Je ging naar de Kamer, luisterde, moest antwoorden schrijven op vragen van kamerleden, ontving ook kamerleden die van plan waren vragen te stellen en daarvoor eerst feitelijke informatie wilden hebben. Daar groeide de politieke belangstelling die ik vroeger nooit had gehad, omdat ik nooit met praktische politiek van doen had. Daar ontdekte ik ook dat je op een ministerie ver van het gebeuren aan de basis zit. Wij hadden een adviserende functie, maar geen enkele sanctie als niemand zich van onze adviezen iets aantrok. Er kwamen wél tal van nieuwe milieuwetten, waarvoor de provincie de uitvoerende instantie werd. Daarom solliciteerde ik in 1973 naar een baan bij Provinciale Waterstaat in Groningen. De gedeputeerde, die daar belast was met de zorg voor het milieu, heette Gerrit Mik. Pas toen alles al rond was vroeg hij naar mijn politieke inzicht-

ten en ik antwoordde hem oprecht dat ik partijloos was, maar wel dacht progressief te zijn.'

Groningen en Drente

En hoe ben je dan in die Staten van Drente terechtgekomen? Ik vind dat wel een fraaie combinatie: provinciaal ambtenaar in Groningen en Statenlid in de provincie er naast.

'Toen ik in Den Haag werkte, woonden we in Bleiswijk. Vrouwen in een dorp trok ons, dus gingen we neuzen in de omgeving van Groningen en vonden een huis in Norg, in het noorden van de provincie Drente. We waren daar snel thuis, het was een klein dorp met 3000 inwoners, op de zandgrond en tegen het bos. In het begin had ik het geweldig druk. Ook bij Waterstaat in Groningen moest de hele milieuorganisatie van de grond af worden opgebouwd. Bovendien heeft Groningen, net als Friesland en Utrecht, besloten het beheer van de kwaliteit van het oppervlaktewater aan de provincie te houden (in plaats van delegatie aan de waterschappen), iets wat extra werk met zich meebracht. Maar geleidelijk raakten we ingewerkt en kregen tijd voor andere dingen. Gerrit Mik was (met heel D'66) sinds september 1974 uit de Staten verdwenen, maar ik was daar kennelijk zo van onder de indruk geraakt, dat ik in 1975 informeerde bij de partij en vernam dat er een afdeling Roden bestond, die ook Peize en Norg omvatte. Ik woonde een afdelingsvergadering bij - het was op het dieptepunt van het bestaan van de partij - en raakte zó geboeid door de sfeer, het enthousiasme, de creativiteit en de ideeën, dat ik terstond lid werd. Er kwam een nieuw regiobestuur en ik werd daar secretaris van. Een prima functie om wegwijs te worden in de partij. Ik bezocht afdelingsvergaderingen en oprichtingsvergaderingen van nieuwe afdelingen die overal uit de grond rezen. De stap naar de candidatuur voor de Staten was toen niet groot meer. Door mijn baan had ik enig inzicht in het werk van de provincie en dat kwam mij nu uitstekend van pas. In een gesprek met mijn politieke bazen in Groningen bleek dat zij geen enkele bedenking hadden tegen mijn activiteiten in Drente en zo werd ik fractievoorzitter. Rie Porsius, maatschappelijk werkster, werd nummer twee en we hebben de taken goed verdeeld.'

Kleine constructieve oppositie

'Eens per maand houden we in Drente onze politieke vergade-

ring, met deelname en inbreng van statenleden, gemeente-raadsleden, adviesraadsleden, regiobestuur en hoofdbestuurslid. De voorzitter van de regio leidt de vergadering en iedereen brengt op tafel wat hem of haar goed dunkt. Uiteraard is de vergadering openbaar en er is een vaste club van leden die ons volgt.'

En in de Statenvergadering, hebben jullie daar met z'n tweeën ook nog iets in te brengen? 'Van de 51 statenleden horen er 23 tot de PvdA, 16 tot het CDA, 9 tot de VVD en er is één man van het GPV. De socialisten hebben drie gedeputeerden, de christelijken twee en de liberalen één. GPV en D'66 vormen dus een driemans oppositie, maar kunnen ook de doorslag geven bij stemmingen. De samenwerking met het GPV is uit-

'Eén van de redenen waarom de regering zo gemakkelijk praat over het opbergen van radio-actief afval in Drente en Groningen is de afstand van hier tot Den Haag. Als het onder Woerden of Gouda moest worden gedumpt, dan werd er heel anders over gesproken.'

stekend. Via overleg proberen we aandacht en eventueel een meerderheid te vinden voor onze standpunten. We hebben daarbij niet te klagen over belangstelling van de kant van de pers. Het grootste probleem vind ik de papierwinkel die elke vrijdag uit het provinciehuis op je afkomt. Dat moet je allemaal lezen en dat ontnemt je de tijd voor even noodzakelijke werkbezoeken aan afdelingen.

Heeft je werk in Groningen invloed op je statenwerk in Drente? En hoe is dat omgekeerd? Kom je in de Staten iets tegen, wat je in Groningen kunt gebruiken?

'De fractie van D'66 stelt meer schriftelijke vragen over relevante zaken dan alle andere fracties samen. We vragen ook dóór, als we met een kluit in het riet gestuurd worden. Daar is het werk in Groningen niet vreemd aan. Het beïnvloedt elkaar wederzijds. Hoewel de politieke constellatie in Groningen heel anders is, leer je veel over de provinciale organisatie en taken. Je leert ook de haalbaarheid van dingen te schatten.' Wat zit je het meest dwars in onze partij?

SPANNING IN ASSEN BIJ DE UITSLAGEN VAN DE STATENVERKIEZINGEN. IN HET MIDDEN DICK TOMMEL, OP DE VOORGROND MET DE HANDEN OMHOOG, JAN DRENTEN, CAMPAGNECOORDINATOR IN DIE PROVINCIE

Haags circuit, ook bij ons?

'De binding van onze kamerleden met de basis vind ik onvoldoende. Het is wel mooi dat alle kamerleden één of twee provincies krijgen toegewezen, waarvoor zij de belangen behartigen, zoals dat in het signalement van D'66 staat omschreven, maar wat betekent dat? Wat is er over van de idealen uit de begintijd van de partij? Ik heb altijd begrepen dat een geleidelijk in te voeren districtenstelsel, waar het appèl over spreekt, vooral bedoeld was om volksvertegenwoordigers te kiezen, en wel zó, dat het kiezend volk die vertegenwoordiger(s) ook van dichtbij kent. Het appèl voorzag al grote moeilijkheden bij invoering van een dergelijk stelsel, maar het initiatiefcomité D'66 moet toch iets anders voor ogen hebben gestaan dan acht kamerleden, waarvan er vier in Den Haag of directe omgeving wonen. Vier van de elf provincies, waaronder dan ook nog Noord- en Zuid-Holland, hebben een parlementariër die in de eigen omgeving woont. Heus, die afstand is belangrijk. Het is een heel verschil of je elk weekend in je eigen provincie zit, of dat je een paar keer per jaar een werkbezoek aflegt, dan hier, dan daar...'

Nou ga ik je toch even verwijzen naar die stapel papier uit Assen, waar je het zojuist over had. Daar zit een dwang achter, dat moet je lezen, maar je moet ook naar Havelte of Odoorn, om daar met je basis te praten. Kijk zelf maar wat er van terecht komt. Ik zie hier landelijk een duidelijke taak voor de regio. Die moet signalen geven naar Den Haag - eventueel via het hoofdbestuurslid, dat elke provincie heeft - met kennis van zaken die in de regio gaande zijn, maar ook met begrip voor de nationale taak van het kamerlid. Maar wél vanuit de regio de volksvertegenwoordigers

'De grootste dienst die Van Agt aan D'66 heeft bewezen is zijn conflict met Jan Glastra van Loon. De partij heeft er een geweldige voorzitter aan overgehouden.'

informereren en uitnodigen. Niet wachten en dan teleurgesteld zijn als ze niet komen.

'Ik ben niet teleurgesteld. Ik vind alleen, als je in afdelingen hoort praten over "die club in Den Haag", dan is dat toch iets om aandacht aan te besteden, ook al zou er geen sprake zijn van een Haags circuit. D'66 kan zich zelfs de schijn ervan niet permitteren.' Heb jij voorbeelden? Ik bedoel dat je kunt zien dat het fout loopt door een tekort aan contact?

'Nou fout, wat is fout? Ik heb wel voorbeelden dat het héél goed loopt als er wél werk van gemaakt wordt. Bij het vaststellen van het "Integraal Structuurplan Noorden des Lands" heeft Ineke Lambers er alles aan gedaan om binnen de partij eerst in het Noorden tot een gezamenlijk standpunt te komen, en de ideeën die in de kamerfractie daaromtrent leefden daarop af te stemmen. Een goed voorbeeld van wederzijdse informatie, die overigens - dat geef ik toe - vooral Ineke ontzettend veel tijd heeft gekost. Maar het kán wel. En er zijn ook minder goede voorbeelden. Zo vind ik het standpunt dat de partij op nationaal niveau heeft ingenomen met betrekking tot een nieuwe wet op de waterschappen zéér voor discussie vatbaar. Maar die discussie moet dan wél plaats hebben vóór er een uitspraak in de Tweede Kamer wordt gedaan. En dit is één voorbeeld, maar ik denk dat er meer van die typisch provinciale en soms wel lokale zaken aan de orde zijn in het parlement, waarvan de fractie dan moet weten, hoe er aan de basis over gedacht wordt. Meer overleg

dus met de staten- en raadsleden en ik ben het met je eens dat het initiatief dan ook best aan de basis genomen mag worden, als er aan de andere kant dan maar bereidheid is om te luisteren.' Er is toch ook nog zoiets als de Adviesraad. Kan die hier niet een rol spelen? Elke regio is daar immers in vertegenwoordigd? 'Lijkt me geweldig. Maar dan moet die raad ook meer adviezen geven, zonder zich erom te bekommeren hoe de fractie of het hoofdbestuur daarop zullen reageren. Ik bedoel dit: de vergaderingen van de adviesraad zijn - terecht - een soort van discussiebijeenkomsten, waaraan behalve de adviesraadsleden ook het hoofdbestuur en de fractie deelnemen. Daarnaast zouden adviesraadsleden

'Een goede partij-organisatie kan niet hoog genoeg gewaardeerd worden. Je moet veel investeren in een goed secretariaat en in optimale communicatie tussen alle geledingen.'

uit een bepaalde hoek van het land, in overleg met hun regio-besturen, hun staten- of gemeenteraadsleden, ook partiële adviezen aan de fractie kunnen geven. En dat gebeurt ook wel, maar ik denk te weinig en daarmee zijn we op mijn uitgangstelling terug.' En het blijft bespreekbaar! 'Ja, zeker als je het in de Democraat zet.'

Verstarring of revisie

'Ik ben overigens geen querulant en zie ook allerlei aardige dingen in die partij van ons.' Bijvoorbeeld? 'Bijvoorbeeld de spectaculaire groei van D'66 in de provincie Drente tot op de dag van vandaag. Bijvoorbeeld de enorme gasbel aan creativiteit en ideeën. Allerlei mensen die met elkaar praten over dingen waarover ze echt hebben nagedacht. Als ik dat bekijk, dan ben ik heel gerust over de toekomst van D'66. Er zijn mensen die bang zijn voor verstarring, onder andere door die grondslagdiscussie. Ik niet. Als je pretendeert een vierde stroming te zijn in de

'We moeten onze aandacht richten op heel concrete bereikbare zaken, die bijdragen aan het levensgeluk van mensen. Wat zit de mens dwars? Hij woont rot en de bus gaat maar eens in de vier uur.'

vaderlandse politiek, dan moet je ook kunnen omschrijven wat je visie is en wat je plannen zijn voor de tachtiger jaren. Veel lieden zijn bang dat de identiteit van de partij zal worden afgemeten naar een geschrift. Ik vind dat er geen discrepantie moet zijn tussen "handelen" en "uitgangspunten". Er komt tenslotte elk half jaar een congres om je standpunten te herzien als dat nodig is. Dat vind ik één van de sterke dingen in D'66: niet bang zijn te erkennen dat je het bij het verkeerde eind had. Gewoon op basis van nieuwe gegevens of recenter onderzoek je visie herzien en er duidelijk bij vertellen waarom. Noem nog eens een partij die dat kan?' Die zal er dus wel niet zijn!

Stijn Verbeek

MENSENRECHTEN

bijengegaard door Kitty Warburg

Solidariteits Komitee
Argentinië-Nederlând
Minhassastraat 1
Amsterdam

Door het SKAN - welk komitee opkomt voor de eerbiediging van de mensenrechten in Argentinië - wordt tweemaandelijks een informatiebulletin uitgegeven, waardoor de lezer enig inzicht krijgt in de economische, politieke en humanitaire ontwikkelingen in Argentinië.

Komitee Zuidelijk Afrika
Da Costastraat 88
Amsterdam, tel.020-183598

Zuidelijk Afrika Kongres.

'Olieboycot Zuid-Afrika - Steun de bevrijdingsstrijd!'
Dit is het thema van het zuidelijk Afrika Kongres dat op zaterdag 20 en zondag 21 oktober plaats vindt in Austerlitz, Woudenbergseweg 39, en als een werkcongres wordt gezien. In Utrecht, Muziekcentrum, vindt zondagavond 21 oktober een grote afsluitende manifestatie plaats.

Chili Beweging Nederland
Nieuwe Herengracht 93
Amsterdam, tel.020-254438

Op 11 september a.s. wordt de bloedige staatsgreep herdacht die in 1973 een einde maakte aan de regering van Salvador Allende. Het programma van deze herdenking, die in Amsterdam zal plaatsvinden, omvat o.a. een culturele manifestatie vanaf 17.00 uur op het Beursplein een cultureel/politieke manifestatie vanaf 20.30 uur bij de Dokwerker.

Werkgroep Indianen Zuid-Amerika
Minhassastraat 1
Amsterdam, tel.020-922704
giro 201.7500

In het 15e nummer van de WIZA-krant wordt uitvoerig aandacht besteed aan de bedreigde Indianen in Chili, Columbia en Brazilië. De werkgroep vraagt financiële en morele steun voor deze Indianen.

De Kleine Aarde
Postbus 151
Boxtel, tel.04116-76901

Wat dichter bij huis kunt u het milieu, en dus de mens, sparen door kennis te nemen van de berichten van De Kleine Aarde.

Stichting Tibetaanse Ontwikkeling
Postbus 284
Schiedam, tel.010-732343
giro: 133 55 33

De Stichting zoekt peetouders voor de Tibetaanse kinderen, die nu in ballingschap leven in India of in omliggende landen.

Met een bijdrage van f. 35,- per maand, helpt u een kind aan onderdak, voeding en onderwijs. U kunt natuurlijk ook een deel van deze kosten op u nemen.

De boekhouding van de Stichting wordt mede door de Kas en Project Contrôle Commissie gecontroleerd, waaraan iedere peetouder en donateur deel kan nemen.

Een redelijk alternatief voor de mensen, die wantrouwerig tegen een liefdadigheidsinstelling aankijken!

Vereniging voor een nieuwe internationale orde
Leliegracht 21
Amsterdam, tel.020-278888

Ter gelegenheid van de Wereldhandelferferentie, UNCTAD 5, die van 7 mei tot 1 juni in Manilla werd gehouden, zijn een 15-tal UNCTAD-bulletins uit gegeven door de NIO-vereniging. Ze geven feiten, meningen en achtergronden over UNCTAD 5, om de discussie over de Nieuwe Internationale Economische Orde te stimuleren.

MOTIES EN AMEDEMEMENTEN ★

Inleiding

Op iedere Algemene Ledenvergadering (ALV) blijkt weer dat het niet eenvoudig is om moties en amendementen goed en duidelijk te formuleren, in overeenstemming met de geldende regels en gebruiken. Op verzoek daarom hierbij een aantal vrijblijvende opmerkingen over het opstellen en indienen ervan.

Wat kan op een ALV behandeld worden?

Volgens de Statuten van D'66 is de ALV het hoogste orgaan van de partij en komt zij minstens éénmaal per jaar bijeen (Statuten art.14.1). In de praktijk wordt tweemaal per jaar een ALV gehouden en wordt gesproken over congressen.

Nadere regels voor een ALV worden gegeven in Hoofdstuk II van het Huishoudelijk Reglement. Daarin is onder andere bepaald dat de concept-agenda voor een ALV door het Hoofdbestuur (HB) wordt vastgesteld en aan alle leden toegestuurd (HR art. 13.1). Op verzoek kunnen onderwerpen worden toegevoegd, maar alléén (volgens art.13.2) door:

- één van de Kamerfracties van D'66,
- de Adviesraad,
- tenminste één Algemene Regiovergadering.

Dit moet minstens vier weken vóór de ALV gebeuren.

Het is duidelijk dat uitsluitend onderwerpen die op bovenstaande wijze geagendeerd zijn, op de ALV behandeld kunnen worden. Ieder lid is dan op de hoogte over welke onderwerpen beslissingen genomen worden. Voor wijzigingen van Statuten en Huishoudelijk Reglement geldt zelfs, dat de letterlijke tekst van te voren bekend moet zijn (Statuten, art.30.3).

Alle stukken waarover volgens het HB uitspraken van de ALV gewenst zijn, worden aan de leden toegestuurd in de zogenaamde Congressdemocraten. Het indienen van amendementen op deze stukken en van moties wordt geregeld in een congresreglement. Het HR art.14.1 bepaalt dat de leden minstens twee weken de tijd krijgen om hun voorstellen in te dienen, in de praktijk geeft het congresreglement de laatste inzendingdatum aan.

Alle door de leden ingezonden en geaccepteerde voorstellen worden opgenomen in het Congresboek, dat bij het begin van de vergadering aan de congresdeelnemers wordt verstrekt.

Op de ALV kunnen leden dus geen moties en amendementen meer indienen, uitgezonderd over agendapunten die later worden toegevoegd (HR art. 14.2). Naar aanleiding van de discussies op de ALV is het vaak gewenst

nog kleine wijzigingen in de tekst aan te brengen. Daarom hebben de Rapportage Commissie en de Programma Commissie het recht om tijdens de ALV, op grondslag van de ingediende amendementen, nog amendementen in te dienen (HR art.14.3). Ter vermijding van misverstanden, tijdens de vergadering kunnen wel moties van orde worden ingediend. Uiteraard dienen deze inderdaad over de orde van de vergadering te gaan, ter beoordeling van de congresleiding.

Nog te noemen is dat volgens het HR art.14.2 als uitzondering toch nog moties en amendementen tijdens de ALV kunnen worden ingediend die goedgekeurd zijn door een Algemene Regiovergadering. En dat daar zelfs beslissingen over genomen worden (art.14.4). Zover mij bekend is van deze regel (gelukkig) nog nooit gebruik gemaakt. Kennelijk vergaderen de regio's altijd op tijd.

Congresreglement

Wat betreft het indienen van moties en amendementen stelt het congresreglement meestal de eis dat voorstellen gesteund moeten worden door minimaal vijf leden. Dit is, naast het voldoen aan de gestelde sluitingsdatum, eigenlijk de enige eis. Dit betekent dat indienen namens commissies, werkgroepen, afdelingen, regio's enz. wel mogelijk is, maar dat dan toch minstens vijf D'66-leden hun handtekening moeten zetten.

Ook heeft het geen zin meer leden te laten tekenen, tenzij men nadrukkelijk wil laten zien welke personen de motie ondersteunen.

Reeds jarenlang wordt in de eerste Congressdemocraat een concept congresreglement voorgesteld, ter aanvaarding door de ALV als eerste agendapunt. Aangezien al voor de aanvang van het congres dit reglement gehanteerd moet worden, zou het HB beter gebruik kunnen maken van art.17.2 van de Statuten, waarbij zij gemachtigd wordt aanvullende reglementen voor vergaderingen vast te stellen.

Acceptatie ingediende voorstellen

Vóór de aanvang van de ALV treedt de Rapportage Commissie in overleg met alle indieners van moties en amendementen over de uiteindelijke redactie (art.38 HR). Dit betekent dat de taak van de Rapportage Commissie is om na te gaan of de voorstellen voldoen aan de reglementaire eisen en of de formulering eenduidig is.

In de praktijk is meestal te weinig tijd beschikbaar om uitvoerig overleg te plegen, zeker als ook nog de organen die de voorstellen oorspronkelijk hebben ingediend gehoord moeten worden. Slechts evidente fouten worden gecorrigeerd. Soms kunnen voorstellen met overeenkomstige in-

houd gecombineerd worden. Een probleem is dat vaak niet duidelijk is welke indiener gemachtigd is voor overleg en dat men soms ruggespraak met alle ondertekenaars wil voordat wijzigingen geaccepteerd worden!

Wat is het verschil tussen moties en amendementen?

Amendementen zijn voorstellen om een wijziging aan te brengen in de tekst van een door de ALV te nemen besluit. Dit kan ook inhouden toevoegingen of geheel verwijderen van onderdelen, zonder dat de aard van het voorstel gewild wordt aangedaan. Moties hebben in het algemeen betrekking op een duidelijke aanvulling met een eigen karakter of brengen een nieuw gezichtspunt in de discussie. Als al eerder aangegeven moet een motie betrekking hebben op een agendapunt.

Actuele politieke moties

Bij ieder congres blijkt op het laatste moment dat plotseling onderwerpen zó actueel zijn geworden, dat het gewenst is dat het congres er een uitspraak over doet, hoewel het formeel niet meer mogelijk is dat punt aan de agenda toe te voegen. Zoveel mogelijk worden dit soort moties toch nog wel meegenomen, mits op tijd ingediend om opgenomen te worden in het congresboek. Meestal staat op de congresagenda een punt over actuele politieke moties, wat inpassing vereenvoudigt.

Wat kan niet bij amendementen?

Aangezien een amendement betrekking heeft op een gedaan voorstel en alleen maar een wijziging voorstelt, lijkt het alsof er geen begrenzing is aan wat voorgesteld kan worden. Er is uiteraard een belangrijke begrenzing, namelijk dat een congres geen voorstellen zal behandelen die in strijd zijn met de regels van het Huishoudelijk Reglement of de Statuten. Dan zal de Rapportage Commissie het amendement moeten afwijzen. Als het amendement duidelijk afwijkt van eerder genomen besluiten zal dit in de toelichting duidelijk vermeld moeten worden.

Wat kan niet bij moties?

Ook hier geldt dat het voorstel in overeenstemming moet zijn met het HR en de Statuten. Wijzigingen van de Statuten en het HR kan men niet bij motie voorstellen, dat is alleen maar mogelijk als het punt expliciet op de agenda staat. Dus, als een motie in strijd is met het HR of de Statuten heeft het geen zin deze in te dienen. Ook niet met de toevoeging dat door het aannemen van het voorstel "dus" de betreffende bepalingen van het HR vervallen zijn, of buiten werking gesteld. Wel lijkt mij mogelijk een voorstel te doen om bij een

volgend congres een wijziging te overwegen; een soort principe-besluit is dat dan.

Bij moties is ook belangrijk dat men erop let de uitvoering van de genomen besluiten aan de geëigende instanties op te dragen (hoewel verzoeken meestal wat vriendelijker is en m.i. vrijwel hetzelfde effect zal hebben!) Zo kan men bijvoorbeeld geen opdrachten geven aan namens D'66 gekozen vertegenwoordigers, of kandidaten voor verkiezingen, omdat zij onafhankelijk zijn in hun doen en laten!

Het Hoofdbestuur heeft in de reglementen een groot aantal taken opgedragen gekregen, waarvoor zij achteraf verantwoording schuldig is aan de ALV. Over die taken zal de ALV wel aanbevelingen kunnen doen, maar gedetailleerde opdrachten kan zij redelijkerwijs niet meer geven. Ook kan de ALV die taken niet zo maar overdragen naar andere instanties als werkgroepen of commissies.

Voor het laten uitvoeren van bepaalde onderzoeken of studies dient men zich te richten tot de Stichting Wetenschappelijk Bureau, onder wiens verantwoordelijkheid de werkgroepen werkzaam zijn.

Redactie van amendementen en voorstellen

Kort en duidelijk, dat is de eis waaraan voorstellen moeten voldoen. Men kan ook niet kritisch genoeg zijn bij het nagaan of de tekst de bedoeling dekt, en geen verkeerde interpretaties mogelijk zijn. Ook behoort het tot de taak van de indieners na te gaan of hun voorstel nog op andere plaatsen tekstwijzigingen meebrengen. Aan de andere kant, men hoeft zich geen zorgen te maken over juiste opmaak, nummering, spelling e.d., omdat vooral bij uitvoerige stukken als bijv. programma's het HB of de Programmacommissie toch de bevoegdheid zal vragen om zuiver redactionele wijzigingen achteraf aan te brengen. Dus a.u.b. geen amendementen om komma's toe te voegen of om drukfouten te verbeteren (historisch!).

Toelichtingen die formeel geen deel uitmaken van het in stemming te brengen voorstel, moeten kort zijn en toch voor de gemiddelde congresganger het voorstel begrijpelijk maken. Uitgebreide rapporten of studies kunnen niet in de congresstukken opgenomen worden, al was het alleen al om organisatorische en financiële redenen.

Bij voorkeur dient men per voorstel slechts één onderwerp te behandelen, d.w.z. dat verschillende amendementen op één bepaald stuk gescheiden ingediend moeten worden.

Tot slot hier nog voorstellen voor het indelen en opstellen van amendementen en moties. Door zich in grote lijnen aan deze indelingen te houden

zult u de taak van allen, die met uw voorstellen te maken krijgen (en het zijn er waarschijnlijk véél meer dan u denkt) aanzienlijk vereenvoudigen.

AMENDEMENT

- Nummer (1)
- Indiener(s) (2)
- Woordvoerder (3)
- Onderwerp (4)
- Voorstel: concept tekst (5)
- Vervangen door: (6)
- Toelichting (7)
- Ondertekenaars (8)

naam adres handtekening

1 t/m 5

Voor overleg met de Rapportage Commissie is door indieners hierbij gemachtigd ondertekenaar nummer ..., telefonisch te bereiken onder nr...

- (1) Nummering gebeurt door de Rapportage Commissie of het secretariaat.
- (2) Dit hoeven niet de ondertekenaars te zijn, dit kunnen ook groeperingen zijn als afdelingen, werkgroepen, regio's. Maar dan moet wel een plenaire vergadering van die groep het voorstel goedgekeurd hebben, alleen het bestuur is niet voldoende.
- (3) De woordvoerder hoeft niet van te voren opgegeven te worden.
- (4) Korte omschrijving van agenda-punt en onderwerp, alsmede van de plaats waar in de congresstukken de te wijzigen tekst is te vinden.
- (5) Hier exact aangeven welke tekst men wil wijzigen/schrappen/aanvullen.
- (6) Hier exact nieuw voorgestelde tekst aangeven.
- (7) Kort, krachtig, maar vooral duidelijk!
- (8) Men raadplege het congresreglement om te zien aan welke indienings-eisen voldaan moet worden.

MOTIE

- Nummer (1)
  - Indiener(s) (2)
  - Woordvoerder (3)
  - Onderwerp (4)
- De ALV van D'66, in vergadering bijeen te ... op ... (a)
- Overweegende. dat (b)
- Is van oordeel. dat (c)
- Besluit (spreekt als haar mening uit) (d)

- Verzoekt (draagt op aan) (e)
- Toelichting (f)
- Ondertekenaars (8)

naam adres handtekening

1 t/m 5

Voor aantekeningen 1 t/m 4 en 8 zie bij amendement.

- (a) Standaard tekst, gelijk voor alle moties.
- (b) Overwegingen zijn bedoeld om aan buitenstaanders de achtergronden van het besluit duidelijk te maken, of om het besluit goed te kunnen uitvoeren. Niet te verwarren met toelichting!
- (c) Oordeel is al een begin van besluitvorming, het geeft aan welke weg men wil inslaan. Het besluit geeft aan hoe men dat wil bereiken.
- (d) Zonodig opsplitsen in punten.
- (e) Als (d) nog niet de aanwijzingen voor de uitvoering van het besluit bevat, hier aangeven wie men daarmee wil belasten.
- (f) Kort en krachtig! De toelichting maakt géén deel uit van de motie, maar dient om de congresgangers het doel van de motie uit te leggen.

H. GEELEN
voorzitter rapportage
commissie

NASCHRIFT VAN HET HOOFDBESTUUR

In bijgaand artikel heeft Harry Geelen, die al geruime tijd als voorzitter van de rapportagecommissie een vlotte en juiste behandeling van moties en amendementen op onze congressen bevordert, een uiteenzetting gegeven over moties en amendementen. Hierin besteedt hij aandacht aan de formele eisen, die reglementair aan moties en amendementen worden gesteld, maar geeft ook een aantal nuttige aanwijzingen, die zowel de taken van de rapportagecommissie, de congresleiding en het hoofdbestuur vereenvoudigen, als ook congresbezoekers in staat stellen de ALV goed te kunnen volgen en aan de discussies deel te nemen.

Het gaat er dus zeker niet om in dit artikel weer allerlei nieuwe richtlijnen af te kondigen, maar het is slechts bedoeld als een handleiding voor indieners van amendementen en moties.

Wij hopen, dat iedere D'66-er hier voordeel aan heeft.

Frans Rogier,
vice-voorzitter
organisatie.

NAJAARSCONGRES 1979

KANDIDATEN

PARTIJVOORZITTER

CONGRESSTUK E C D 2

TOELICHTING

In de Democraat van juni 1979 opende het hoofdbestuur de kandidaatstelling van de functie van voorzitter hoofdbestuur. Hierbij werd toegezegd dat er naar gestreefd zou worden reeds in de Eerste Congresdemocraat met de presentatie van de kandidaten te starten. Bij het ter perse gaan van deze Democraat hadden zich twee kandidaten gemeld. Bijgaand zijn de formeel vereiste vragenlijst, de door hen verstrekte antwoorden en hun motivering gepubliceerd. Het hoofdbestuur maakt de leden er met nadruk op attent dat de datum formeel tot 29 september 1979 open staat, zodat zich nog meer kandidaten kunnen melden. De presentatie van deze kandidaten zal zo mogelijk in de Tweede Congresdemocraat of anders in het Congresboek plaats vinden.

Legenda:

1. NAAM en voornamen
2. Geboorteplaats en -datum
3. Adres en telefoonnummer
4. Opleiding
5. Beroep
6. Lid sinds
7. Huidige functies binnen D'66
8. Vroegere functies binnen D'66
9. Functies in andere maatschappelijke organisaties
10. Voor welke functie

VOOR DE FUNCTIE VAN VOORZITTER:

1. VAN WIJK, Albert Hendrik
2. Leiden, 27 november 1939
3. Keyserbosch 18, Weert, tel. 04950-35048
4. sociale wetenschappen
5. personeelsadviseur Technische Hogeschool Eindhoven
6. 1967
7. lid regiobestuur Limburg, penningmeester lid werkgroep Europa
8. 1967-1970: voorzitter afdeling
- 1970-1974: lid provinciale staten Limburg
- 1974-1978: lid gemeenteraad Weert
- juni 1979: kandidaat Europees Parlement
9. lid van de vereniging voor cultuur en milieu behoud "de Kring"
10. voorzitter

MOTIVERING

Problemen van de komende jaren vergen een grote inzet van de Tweede Kamerfractie, Europese fractie, provinciale en gemeentefracties, HB en leden. Het bespreken en zelf aandragen van oplossingen is voor de creatieve politieke partij een noodzaak en levensvoorwaarde en maakt haar herkenbaar voor de omgeving. Daaruit ontstaat ook de zo noodzakelijke steun voor D'66 om haar eigen koers voort te zetten en uit te breiden naar alle onderdelen van de samenleving.

De komende tien jaar zullen problemen in verband met werkgelegenheid, energieschaarste en milieu een grote veranderingsbereidheid van verschillende groepen van de bevolking in Nederland vragen, daarnaast veranderde opvattingen over cultuur, man/vrouw-verhoudingen en minderheidsgroepen die ons bezighouden.

D'66 heeft als taak daarin als motor op te treden en het gesprek met groepen en individuele mensen aan te gaan. Het vraagt voor de interne organisatie en democratisch functioneren van de partij en voor het Hoofdbestuur en zeker voor haar voorzitter een grote inzet, om aan dit proces richting te geven.

De binnen het SWB georganiseerde werkgroepen, landelijk maar ook regionaal, houden het creatieve proces op gang en zijn broodnodig voor D'66. Een zelfstandige koers voor D'66 in de komende jaren, onafhankelijk van de andere politieke partijen, het met oplossingen durven aankomen en daarbij leden van de partij en andere groepen betrekken, dat is de strategie voor de komende jaren.

Vanuit bovengenoemde visie is mijn kandidatuur het ingaan op een uitdaging, om me zonder last van nevenbestuursfuncties buiten mijn normale werk of politiek vertegenwoordigende functies, aan deze taak gestalte te geven. Sinds 1967 ben ik Democraat, en wie mij nog niet kent; ik ben gaarne bereid op uitnodiging, tot aan de verkiezing op het congres, met ieder in contact te treden.

Bert van Wijk,
Weert.

1. ZEEVALKING, Hendrik Jan
2. Laag-Keppel, 7 juni 1922
3. Sir Winston Churchilllaan 147, Rijswijk
tel. 070 - 99 47 20
4. Rechtswetenschappen
5. Burgemeester van Rijswijk
6. 1966
7. geen
8. voorzitter afdeling Utrecht
vice-voorzitter hoofdbestuur
campagneleider voor de verkiezingen in 1977 en 1978
9. 1e vice-voorzitter VEWIN; adviseur hoofdbestuur NRMW;
lid bestuur Haagse Kunststichting
10. voorzitter

REDENEN VOOR KANDIDAATSTELLING

Ik heb lang gearzeld om me kandidaat te stellen voor het voorzitterschap van D'66, want ik weet wat er aan vast zit. Twijfels over bestuurlijke ervaring en dat soort zaken had ik niet, dat zal overigens ook een ieder die mijn levensloop enigermate kent duidelijk zijn.

In talloze besturen heb ik gezeten doorgaans als voorzitter. Op de vraag hoe dat komt, moet ik het antwoord schuldig blijven; misschien komt het door mijn neiging vooral datgene in mensen op te sporen dat hen verenigt, minder dat wat hen verdeelt.

Neen, dat ik lang heb gearzeld vloeit voort uit de vraag of ik het D'66-voorzitterschap wel kan combineren met mijn functie als burgemeester van Rijswijk en een aantal andere bestuursfuncties. Wat de laatste betreft moest ik die vraag met neen beantwoorden en derhalve een keus maken. Omdat mijn partij mij na aan het hart ligt viel de keus op D'66. Ik zal derhalve vrijwel alle nevenfuncties neerleggen casu quo niet aanvaarden wat mij inmiddels werd aangeboden. Na lang nadenken meen ik het voorzitterschap te kunnen en te mogen combineren met het ambt van burgemeester. Sommigen in Rijswijk zien die combinatie liever niet, maar ik mag een partij waaraan ik zoveel te danken heb niet in de steek laten als om geschikte kandidaten voor een van de belangrijkste functies in die partij wordt gevraagd.

Men kent mij in D'66. Steeds heb ik gestreden voor een onafhankelijke opstelling van onze partij en dat zal ik als voorzitter blijven doen. Sterker, het is in feite de belangrijkste reden voor mijn kandidatuur.

H.J. Zeevalking.

KANDIDAATSTELLING VOOR BESTUREN EN COMMISSIES

Zowel voor diverse besturen als voor diverse vaste commissies dient deze ALV een aantal leden te verkiezen. Voor de besturen geldt een open kandidaatstellings- en verkiezingsprocedure, waarbij doorgaans geen voordrachten worden gedaan.

Voor de vaste commissies worden de leden eveneens gekozen door de ALV, doch op niet-bindende voordracht van het Hoofdbestuur. Het Hoofdbestuur is van mening dat het recht van voordracht geen beletsel vormt voor een open kandidaatstellingsprocedure. In verband hiermede stelt het HB ook voor deze vacatures de kandidaatstelling open.

De volgende vacatures ontstaan:

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter

De partijvoorzitter Jan Glastra van Loon treedt af en is niet meer herkiesbaar. Reeds in de Democraat van juni '79 heeft het HB de kandidaatstelling geopend en elders in deze Democraat vindt u, zoals toegezegd, een overzicht van de leden die zich reeds kandidaat hebben gesteld.

Secretaris buitenland

Herman Schaper, die in november 1977 toetrad tot het Dagelijks Bestuur, moet reglementair aftreden. Hoewel hij herkozen zou kunnen worden, heeft hij besloten zich niet herkiesbaar te stellen. Daarom zal de ALV een nieuwe secretaris buitenland moeten kiezen.

BESTUUR STICHTING WETENSCHAPPELIJK BUREAU

Secretaris

De huidige secretaris Piet van Baarsel werd in november 1977 als bestuurslid gekozen en treedt dientengevolge reglementair af, maar kan voor een tweede termijn worden gekozen. Hij heeft kenbaar gemaakt zich herkiesbaar te stellen. Volgens de Statuten, zoals gewijzigd op het jaarscongres 1978 in Breda, dient de secretaris in functie te worden gekozen.

Leden

In de SWB hebben momenteel, naast de voorzitter, secretaris en penningmeester, acht rechtstreeks te verkiezen leden zitting. De onderstaande bestuursleden werden in november 1977 gekozen en treden reglementair af:

- J. Soetenhorst-de Savornin Lohman
- A. Breebaart
- H.A. Hutte
- B.J. van Eenennaam
- N.F.I. Schwarz.

Met uitzondering van A. Breebaart stellen de bovengenoemde leden zich herkiesbaar.

Enige maanden geleden benoemde het SWB-bestuur in verband met een gewijzigde taakverdeling de volgende bestuursleden:

- M. van Empel,
- M.P. Gans,
- C. Spigt.

Hoewel het bestuur op grond van art.4, lid 6 van de Statuten een dergelijke procedure kan volgen, is het democratischer dat ook deze leden door de ALV worden gekozen. Dientengevolge stellen zij zich verkiesbaar.

Voor het SWB-bestuur zullen op deze ALV in het totaal 8 leden gekozen moeten worden. Van het zittende bestuur stellen zich hiervoor 7 leden verkiesbaar.

BESTUUR POLITIEK SCHOLINGS- EN VORMINGSINSTITUUT

Voorzitter

De huidige voorzitter van het PSVI-bestuur, Martien van Dedem-van der Does, werd in november 1977 als bestuurslid gekozen en treedt dientengevolge reglementair af,

maar kan voor een tweede termijn worden herkozen. Zij heeft kenbaar gemaakt zich herkiesbaar te stellen.

RAPPORTAGECOMMISSIE

Van de Rapportagecommissie, reglementair bestaande uit vijf leden, treden de onderstaande drie leden, die in november 1977 werden gekozen, reglementair af en stellen zich niet herkiesbaar:

- P. Karsdorp;
- S. van Hoogstraten,
- B.F. Schröder.

In deze drie vacatures dient de ALV dus te voorzien.

PROGRAMMACOMMISSIE

Van de Programmacommissie, reglementair bestaande uit zeven leden, waarvan vier door de ALV te verkiezen, treden de onderstaande drie leden, die in november 1977 werden gekozen reglementair af:

- J. ten Brink,
- A. de Goede,
- W. Zegveld.

Alleen J. ten Brink en W. Zegveld stellen zich herkiesbaar.

Het voorstel tot wijziging van het Huishoudelijk Reglement, dat in de volgende Democraat wordt gepubliceerd, betreft onder meer een uitbreiding van het aantal leden van de Programmacommissie tot negen, waarvan vijf te verkiezen door de ALV. Indien dit voorstel wordt aangenomen, dient de ALV dus vier leden van de Programmacommissie te kiezen.

GESCHILLENCOMMISSIE

Van de Geschillencommissie, reglementair bestaande uit een voorzitter en negen leden, treden jaarlijks drie leden af. Dit zijn allereerst de leden die drie jaar deel hebben uitgemaakt van de commissie, aangevuld met door de commissie aan te wijzen leden.

Op deze ALV treden de onderstaande leden af:

- J.D. van Ketwich Verschuur,
- M.J. Jager,
- J. Kohnstamm.

Van de bovenstaande leden stelt alleen M.J. Jager zich niet herkiesbaar. De ALV dient dus drie leden van de Geschillencommissie te kiezen.

FINANCIËLE COMMISSIE

Van de Financiële Commissie, reglementair bestaande uit tenminste drie leden en momenteel bestaande uit vier leden, treden de volgende leden, die in november 1976 werden gekozen, reglementair af:

- H. van Dijk,
- R. ten Have.

De bovenstaande leden stellen zich herkiesbaar.

De ALV dient dus twee leden van de Financiële Commissie te kiezen.

LANDELIJKE VERKIEZINGSCOMMISSIE

De Landelijke Verkiezingscommissie werd vroeger door het Hoofdbestuur benoemd en voor het laatst samengesteld in oktober 1978. In november 1978 werd op voorstel van het Hoofdbestuur het Huishoudelijk Reglement zodanig gewijzigd, dat ook deze commissie door de ALV wordt gekozen. Dientengevolge acht het Hoofdbestuur het gewenst dat de leden van deze commissie alsnog door de ALV worden gekozen. De onderstaande, momenteel zittende leden stellen zich verkiesbaar:

- M. Albersen,
- E. Bolsius,
- E. Janssen,
- F. van Kleven,
- W. Wijermars.

De ALV dient dus vijf leden van de Landelijke Verkiezingscommissie te kiezen.

Kandidaatstelling dient te geschieden door middel van een ingevulde en ondertekende vragenlijst, die op telefonisch verzoek door het landelijk secretariaat wordt toegezonden. Formeel sluit de kandidaatstelling op 28 september 1979 om 17.30 uur. Op het voorjaarscongres 1979 is echter een motie aangenomen, die publicatie van kandidaten voor het Dagelijks Bestuur in de Tweede Congresdemocraat vraagt. In deze geest verzoekt het Hoofdbestuur alle kandidaten zich uiterlijk 22 september a.s. aan te melden.

Nadere informatie over inhoud en omvang van de te vervullen functies kunnen worden ingewonnen bij de aftredende bestuurs-/commissieleden en bij het landelijk secretariaat, de SWB of het PSVI.

Frans Rogier, vice-voorzitter organisatie.

CONGRESREGLEMENT

Toelichting

De laatste jaren publiceerde het HB in de eerste congresdemocraat een concept-congresreglement, dat aan het begin van het congres werd vastgesteld. Dit was steeds een enigszins rare vertoning, omdat achteraf reeds verstreken termijnen etc. werden goedgekeurd, die reglementair bepaald zijn. Volgens het Huishoudelijk Reglement kan het HB een congres-reglement vaststellen en behoeft dit geen fiatting van de ALV. Dientengevolge heeft het HB besloten het onderstaande congres-reglement vast te stellen. Evanals op het voorjaarscongres 1979 bevat dit congres-reglement alleen bepalingen die niet in het Huishoudelijk Reglement (art. 7 t/m 18) zijn geregeld.

Artikel 1

Het op 26 en 27 oktober 1979 te houden congres is een Algemene Ledenvergadering als bedoeld in art. 7 van het Huishoudelijk Reglement.

Artikel 2

Aan de concept-agenda kunnen onderwerpen worden toegevoegd conform art. 13.2 van het Huishoudelijk Reglement. Verzoeken hiertoe dienen schriftelijk bij het Hoofdbestuur te worden ingediend vóór dinsdag 9 oktober 1979. Deze toegevoegde agendapunten worden gepubliceerd in het congresboek.

Artikel 3

Moties en amendementen die betrekking hebben op onderwerpen, vermeld in de concept-agenda en niet zijn goedgekeurd door tenminste één Algemene Regiovergadering, moeten uiterlijk donderdag 18 oktober 1979 om 17.00 uur op het landelijk secretariaat ontvangen zijn. Deze moties en amendementen dienen door tenminste vijf leden van D'66 ondertekend te zijn en worden in het congresboek gepubliceerd.

Artikel 4

De behandeling van moties en amendementen geschiedt als volgt:

1. De indiener of een door hem/haar aangewezen lid van D'66 geeft desgewenst een beknopte toelichting.
2. De fungerend voorzitter verleent degenen, die zich volgens de bij de congresleiding berustende sprekerslijst als spreker hebben aangemeld, in volgorde van aanmelding het woord.
3. Het Hoofdbestuur en de Rapportagecommissie kunnen aan het congres een advies omtrent het voorstel geven.
4. De fungerend voorzitter brengt de amendementen in volgorde van ingrijpendheid in stemming en daarna

het al dan niet geamendeerde voorstel.

5. De fungerend voorzitter brengt resoluties en moties over een bepaald agendapunt in stemming als alle resoluties en moties over dat agendapunt zijn toegelicht.

De fungerend voorzitter bepaalt de volgorde waarin de resoluties en/of moties in stemming worden gebracht.

Artikel 5

In gevallen betreffende de gang van zaken tijdens het congres waarin dit reglement niet voorziet, beslist de congresleiding met inachtneming van de Statuten en het Huishoudelijk Reglement.

VERVOER

Op velerlei verzoek heeft het Hoofdbestuur dit najaarscongres in het centrum van het land georganiseerd, zodat ook de leden uit het zuiden en noorden van het land de congresplaats gemakkelijk kunnen bereiken.

Bovendien heeft er overleg met de NS plaatsgehadt, dat geresulteerd heeft in een speciale tariefregeling.

In de 2e congresdemocraat treft u een reductiebon aan, waarmee op 26 en/of 27 oktober a.s. op alle NS-stations met een korting van 20% een treinkaartje naar Utrecht v.v. kan worden aangeschaft.

Maak van deze gelegenheid gebruik!

In de volgende Democraat zal tevens worden vermeld met welke bussen u vanaf het station Utrecht C.S. de Veemarkthallen kunt bereiken.

CONGRESACCOMODATIES

Met enige regelmaat worden de laatste jaren binnen D'66 discussies gevoerd over gewenste en aanvaardbare congresaccomodaties.

Al zal het wel nooit mogelijk zijn om het alle congresbezoekers naar de zin te maken, toch lijkt het nuttig in deze Democraat nog eens aandacht aan dit onderwerp te besteden.

Het hoofdbestuur worstelt al drie jaar met het probleem om aanvaardbare congresaccomodaties te vinden. Het aantal congrescentra dat geschikt is voor onze congressen met doorgaans 800 à 900 bezoekers is zeer gering.

Wanneer wij bovendien een redelijke bereikbaarheid en wat nog belangrijker is, een redelijke prijs als eis stellen, dan wordt het nog moeilijker, de zaalprijzen werken immers door in de toegangsprijs!

Momenteel zijn er slechts 10 à 15 voor ons aanvaardbare congresaccomodaties aan te wijzen; deze vaak zeer druk bezette zalen moeten ruim één jaar tevoren worden gereserveerd.

Op het voorjaarscongres 1979 is de wens uitgesproken dat door door D'66 te gebruiken congresaccomodaties ook gemakkelijk toegankelijk moeten zijn voor gehandicapten. Op zich is dit een alleszins aanvaardbare eis, waaraan echter zeer moeilijk kan worden voldaan. Alleen enkele moderne accommodaties voldoen aan deze eis, maar zijn nagenoeg onbetaalbaar.

Ook voor dit congres en het voorjaarscongres 1980 is het ons niet gelukt een hiervoor geschikte accommodatie te vinden. Wij zijn bezig onze gegevens nader te inventariseren en houden ons uiteraard aanbevolen voor uw suggesties.

Wij zullen er alles aan doen om voor het najaarscongres 1980 een aanvaardbare accommodatie te vinden, die ook toegankelijk is voor gehandicapten.

Frans Rogier
vice-voorzitter organisatie

LANDELIJKE ORGANISATIESTRUKTUUR

CONGRESSTUK E C D 3

Toelichting. In oktober 1978 heeft het hoofdbestuur een adviescommissie landelijke organisatie in het leven geroepen en tot taak gegeven:

- de bestaande regionale organisatieproblemen in de partij nader te inventariseren
- op basis van deze inventarisatie een structuur voor de regionale organisatie en een communicatiemodel te ontwerpen
- voorstellen uit te werken om de voorgestelde structuur in te voeren en te evalueren
- aanbevelingen te doen om de basiselementen van deze structuur in bepalingen van het Huishoudelijk Reglement onder te brengen.

In deze commissie hebben momenteel zitting:

Frans Rogier, vice-voorzitter organisatie DB
 Frank Baas, secretaris-organisatie DB
 Jan Dekker, ex lid Adviesraad
 Jan v.d.Hazel, secretaris-politiek DB
 Tjeu Kusters, vice-voorzitter regiobestuur Limburg
 Henk Schipper, HB-lid namens regio Overijssel
 Henk v.d.Wende, oud bestuurslid regio Utrecht en lid Adviesraad
 Piet Zoun, plv. HB-lid namens de regio Zuid-Holland.

In de periode oktober 1978/maart 1979 heeft de commissie zo goed mogelijk getracht de regionale organisatieproblemen in de partij te inventariseren en voorlopige voorstellen te ontwikkelen. Omdat de inventarisatie niet volledig was en een discussie in brede lagen van de partij gewenst was heeft de commissie een interim-rapport uitgebracht. Op het voorjaarscongres 1979 werd dit rapport behandeld en werd de onderstaande HB-resolutie 3 na amendering aangenomen:

"De Algemene Ledenvergadering van D'66 op 23 en 24 maart 1979 bijeen te Amsterdam

- neemt kennis van het interim-rapport van de Commissie Landelijke Organisatie
- overweegt dat de in dit rapport vermelde uitgangspunten voor de partijorganisatie en de uitwerking van de organisatie-structuur in hoofdlijnen een discussie in brede lagen van de partij vergen alvorens tot besluitvorming kan worden overgegaan

BESLUIT

- de regio's, subregio's en afdelingen op te dragen dit rapport in de komende maanden te bespreken, van commentaar te voorzien en vóór 1 juli 1979 hun bevindingen te rapporteren aan het hoofdbestuur;
- het hoofdbestuur op te dragen rekening houdend met deze rapporteringen gedetailleerde voorstellen voor de partij-organisatie uit te werken en wijzigingsvoorstellen voor het Huishoudelijk Reglement voor te bereiden en aan het najaarscongres 1979 voor te leggen

en gaat over tot de orde van de dag."

In de afgelopen maanden heeft de commissie de voorstellen nader uitgewerkt en aangepast, rekening houdend met de overigens beperkte reacties, die van regio's, subregio's en afdelingen werden ontvangen. Dit heeft er niet toe geleid, dat de uitgangspunten voor de partij-organisatie, zoals geformuleerd in het interim-voorstel (TCD 9 in Democraat 2/79) zijn gewijzigd. Bij de uitwerking van de organisatiestructuur in hoofdlijnen en vooral in de uitwerking van de functies en taken is getracht zoveel mogelijk aan het ontvangen commentaar tegemoet te komen, wanneer dit naar de mening van de commissie niet strijdig was met de genoemde

uitgangspunten. Dit houdt in, dat naar de mening van de commissie aan geen enkele subregio de regio-status kan worden verleend, zolang de provinciale indeling van ons land niet wordt gewijzigd. Wél is getracht een interim-oplossing te formuleren voor die gebieden, waar een bijzonder rechtstreeks verkozen vertegenwoordigend lichaam bestaat. Deze oplossing mag echter de formeel geldende regio- en/of afdelingsstructuur niet doorkruisen. Anders zouden de leden en de betreffende ledenvergaderingen immers in hun rechten worden beknót. De commissie heeft gemeend de voorstellen nu reeds te moeten publiceren opdat de regio's, subregio's en afdelingen nog ruimschoots de tijd hebben om deze soms ingrijpende voorstellen te beoordelen. In de 2e Congresdemocraat zal het hoofdbestuur zijn mening over dit rapport en een HB-resolutie hierover publiceren.

I. ALGEMENE INLEIDING

Organisaties - zo ook politieke partijen - kunnen worden opgevat als doelgerichte combinaties van mensen en middelen. Deze korte definitie wijst er al meteen op dat organisatieproblemen tenminste voor de helft menselijke problemen zijn. Structuren, hoe doelgericht en zorgvuldig ze de onderlinge communicatie en besluitvorming van velen ook trachten te regelen, zijn hulpmiddelen. Hoe onmisbaar deze hulpmiddelen ook zijn, de toepassing ervan is en blijft in meer dan één opzicht mensenwerk.

Een politieke partij die de menselijke maat, de onderlinge solidariteit en medeverantwoordelijkheid hoog in zijn vaandel voert, zal zich deze aktiebeginselen ook bij de vormgeving en het zinvol doen functioneren van de eigen organisatie voortdurend bewust moeten zijn.

D'66-ers zijn mensen van nu, verenigd in een partij van nu. De vereniging D'66 behoort in de eerste plaats een sociaal systeem te zijn. De ervaring heeft inmiddels geleerd dat sociale systemen anders functioneren dan mechanische constructies. Het resultaat van gezamenlijke activiteiten is daarbij sterk afhankelijk van de manier waarop sociale processen zich binnen de partij kunnen ontwikkelen.

Het functioneren als een doelgericht samenwerkingsverband in bovenbedoelde zin veronderstelt een zekere eenheid in denken en handelen van de leden binnen de partij. Het vraagt ook herkenbare en overzichtelijke communicatie- en besluitvormingspatronen en een stijl van leidinggeven die tot deelname uitnodigt.

De kleinschaliger werkverbanden binnen de totale partijorganisatie moeten ruimte laten voor het aanvaarden van gezag en mogelijkheden bieden tot het dragen van (mede) verantwoordelijkheid door steeds wisselende personen.

De te kiezen structuren zijn hierbij steeds hulpmiddel en nooit doel in zich. Het streven van de organisatie blijft gericht op het steeds weer vinden van een evenwicht tussen de eenheid bevorderende regels en voldoende vrijheid van handelen.

Het vqor de samenhang en doelgerichte akties noodzakelijke pakket aan algemeen geldende spelregels mag geen 'harnas' worden. Spontane akties of een creatieve aanpak van problemen in de partij moeten ook mogelijk blijven.

De belangrijkste stuwkrachten voor doelgerichte samenwerking zijn niet in een formele organisatie-structuur te brengen.

Zij 'voeden' de informele organisatie en verrijken of vergemakkelijken het functioneren van de formele organisatie. Omdat ze verder in deze notitie nauwelijks meer aan bod kunnen komen, noemen we er hier enkele:

- erkenning van en respect voor elkaars persoonlijke kwaliteiten zoals die o.m. tot uitdrukking komen in motivaties, ambities, inzet en sociaal gedrag;

- een wijze van omgaan met elkaar die ieder de veiligheid van het 'ik ben ik' en tegelijkertijd de warmte van het 'ik ben één van hen, ik hoor erbij' doet voelen en beleven;
- een open en oprechte wijze van communiceren die ruimte biedt voor onderlinge beïnvloeding van mensen. Wensen, verwachtingen en gevoelens die mensen koesteren omtrent de omgang met elkaar en het doel van de samenwerking moeten openhartig besproken kunnen worden.

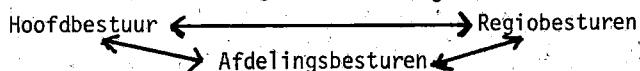
II. UITGANGSPUNTEN VOOR DE PARTIJORGANISATIE VAN D'66

1. D'66 stelt zich ten doel de radicale democratisering van de samenleving en het politieke bestel (Statuten art. 3). De partij zal dit streven in de organisatie en het functioneren ervan tot uitdrukking moeten brengen. Hiertoe dient:
  - a. in de partij een democratische opinie- en besluitvorming zo goed mogelijk gewaarborgd te zijn;
  - b. de partij als een open systeem te functioneren en openbaarheid regel te zijn;
  - c. de partij het one man - one vote principe hoog te houden;
  - d. de communicatie tussen partijorganen via korte, zoveel mogelijk directe, communicatielijnen te verlopen.
2. Primair is het zorgdragen voor vertegenwoordigingen in openbare bestuurlijke organen en het streven naar een kwalitatief hoge inbreng van deze vertegenwoordigingen. Een overzichtelijke bestuurlijke ordening binnen de partij moet de verkiezing en ondersteuning van vertegenwoordigende lichamen democratisch, doelmatig en soepel laten verlopen.
3. De bestuurlijke indeling van ons land in drie rechtstreeks gekozen bestuurlijke organen (Staten-Generaal - Provinciale Staten - Gemeenteraden) blijft uitgangspunt voor de organisatie-structuur van de partij (land - regio - afdeling). Daar waar andere rechtstreeks gekozen organen in het openbaar bestuur worden bestemd bij wet past de partij-organisatie in de betreffende regio of afdeling zich hierbij aan.
4. De partij als zodanig is en blijft rechtspersoon; regio's, afdelingen en overige partijorganen zijn geen rechtspersonen.

III. UITWERKING VAN DE ORGANISATIESTRUKTUUR IN HOOFDLIJNEN

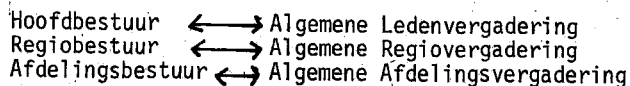
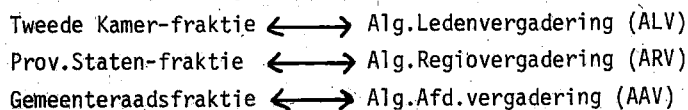
1. Kommunikatie tussen bestuurlijke partijorganen onderling.

Kommunikatie via tussenschakels zou uitzondering moeten zijn en vanuit een duidelijke noodzaak gemotiveerd moeten worden. Het streven blijft gericht op directe contacten tussen hoofdbestuur - regiobesturen en afdelingsbesturen volgens dit schema

2. Kommunikatie tussen vertegenwoordigende lichamen en ledenvergaderingen.

Gestreefd wordt naar rechtstreekse relaties tussen de fracties in vertegenwoordigende lichamen en de ledenvergaderingen op overeenkomstig niveau

Op landelijk niveau is het onmogelijk een frekwente communicatie tussen Tweede Kamer-fractie en de ALV in stand te houden. Daartoe functioneert de Adviesraad, die echter nimmer de beslissingsbevoegdheid van de ALV mag uithollen en dan ook slechts een adviserende taak heeft.

Ook op provinciaal / gemeentelijk niveau zal het niet steeds mogelijk zijn regelmatig contact tussen Provinciale Staten/Gemeenteraad -fractie en ARV/AAV te laten plaatsvinden.

Om hieraan toch te kunnen voldoen kan een ARV/AAV vormen van overleg creëren (zie nader onder 6). Deze vormen van overleg liggen niet formeel vast binnen de partijorganisatie.

3. Kommunikatie tussen vertegenwoordigende lichamen onderling.

Ook de communicatie tussen fracties in vertegenwoordigende lichamen is niet gediend met tussenschakels. Om praktische redenen is het zinvol coördinatie-schakels in te stellen teneinde periodiek overleg tussen de diverse fracties te waarborgen. Incidenteel moet rechtstreeks contact over actuele zaken mogelijk zijn.

4. Kommunikatie tussen bestuurlijke partijorganen en Ledenvergaderingen.

Een rechtstreeks periodiek contact tussen bestuurlijke partijorganen en de ledenvergaderingen, door wie de besturen zijn gekozen is van essentieel belang voor een democratische meningsvorming en controle.

Daar ook deze communicatie op landelijk niveau niet frekwent kan plaatsvinden, vervult de Adviesraad ook hierin een adviserende rol.

5. Kommunikatie met bijzondere vertegenwoordigende Lichamen.

Waar vanwege de verkiezing en ondersteuning van rechtstreeks gekozen bijzondere vertegenwoordigende lichamen als gewesten/openbare lichamen en deelgemeenteraden op gelijk niveau communicatie noodzakelijk is, treft de ledenvergadering op het naast hogere niveau voorzieningen die een doelmatige relatie waarborgen. Voor de gewesten treedt dus de ARV en voor de deelgemeenteraden de AAV regelend op. De hiertoe ingestelde partijorganen vormen echter nimmer een afzonderlijke bestuurslaag in de partij.

6. Kommunikatie binnen een regio of afdeling.

Binnen een regio of afdeling kunnen door resp. de ARV en AAV vormen van overleg gecreëerd worden die aansluiten op de bij de leden bestaande behoeften.

Deze kunnen b.v. bestaan uit:

- provinciale adviesraden
- overleg van staten en raadsleden
- overleg van afdelings- en regiobestuurders
- gewestelijke verbanden
- gemeentelijke adviesraden
- plaatselijke verbanden

De overlegvormen kunnen geen formele taken of bevoegdheden overnemen van de regio- c.q. afdelingsbesturen/resp. ARV's c.q. AAV's, indien deze taken reglementair aan deze besturen of ledenvergaderingen zijn toegekend.

Taak, samenstelling en werkwijze van deze overlegvormen worden schriftelijk geregeld door ARV c.q. AAV.

7. Ondersteuning van fracties en vertegenwoordigende lichamen.

De fracties in vertegenwoordigende lichamen op provinciaal en gemeentelijk niveau kunnen, indien dit wenselijk wordt geacht, voor de uitvoering van hun politieke taak, zogenaamde 'steunfracties' instellen. Dit geldt eveneens voor de fracties van eerderbedoelde bijzondere vertegenwoordigende lichamen. Deze steunfracties vallen onder verantwoordelijkheid van de fractie.

Het is daarbij onmogelijk dat de 'steunfracties' in de plaats treden van ARV's, c.q. AAV's; zij worden enkel gezien als ondersteuning van de fracties, die voor hun functioneren verantwoordelijk zijn.

8. Dienstverlenende organen.

Voor dienstverlening op politiek-wetenschappelijk gebied en t.b.w. politieke scholing en vorming fungeren de Stichting Wetenschappelijk Bureau D'66 en het Politiek Scholings- en Vormingsinstituut D'66, die afzonderlijke rechtspersonen zijn. Deze organen functioneren primair op landelijk niveau. De ALV kiest de besturen en de communicatie met deze besturen wordt onderhouden door het Hoofdbestuur.

9. Bijzondere organen.

Voor bijzondere taken kent de partij een aantal bijzondere organen, zoals rapportagecommissie, geschillencommissie, etc., die door de ALV worden benoemd en primair op landelijk niveau opereren.

IV. UITWERKING VAN FUNKTIES EN TAKEN

De diverse organen die in de organisatiestructuur van de partij een functie vervullen zijn in voorgaande uitwerking in hoofdlijnen vermeld. De functies en taken van de landelijke organen, zoals ALV, Hoofdbestuur, Adviesraad en de bijzondere organen zijn vrij uitvoerig beschreven in Statuten en Huishoudelijk Reglement. Deze organen komen bovendien slechts eenmaal in de structuur voor, zodat deze organen hun eigen functie en taak naar behoefte nader kunnen uitwerken binnen de formeel vastgelegde bepalingen. De organen, die meerdere malen in de organisatiestructuur voorkomen, Algemene Regiovergaderingen, Algemene Afdelingsvergaderingen, bijzondere ledenvergaderingen en de bijbehorende besturen, zijn eveneens in de Statuten en het Huishoudelijk Reglement genoemd, doch het is nuttig de functies en taken van deze organen, waarvan ook de samenstelling veelvuldig wijzigt, nader uit te werken. Dit voorstel beperkt zich tot de laatstgenoemde organen.

1. Regio. De functie van de regio en van de ARV is als volgt samen te vatten:

- een regio verenigt alle leden van D'66 die wonen binnen het door het hoofdbestuur voor die regio vastgestelde gebied
- het hoogste besluitvormende orgaan binnen de regio is de Algemene Regiovergadering (ARV)
- de ARV geeft de vertegenwoordiging (zowel binnen de partij als naar buiten) van de regio, alsmede de zorg voor de organisatie en de dagelijkse gang van zaken binnen de regio in handen van een daartoe door haar gekozen en te controleren regiobestuur
- de regio houdt zich - uitgaande van de doelstellingen van D'66 - vooral bezig met:
  - het tot stand brengen van een politiek programma en het voorbereiden van de kandidaatstelling, beide met het oog op de verkiezingen voor de Provinciale Staten
  - het bevorderen van de verkiezing van D'66-leden in de vertegenwoordigende lichamen
  - bestudering van- en discussie over politieke problemen
  - de ondersteuning van de fracties in de vertegenwoordigende lichamen, met name in de Provinciale

Staten

- bestudering, discussie en besluitvorming over partij-interne (organisatorische- c.q. bestuurs-) aangelegenheden
- het bevorderen van de communicatie tussen kiezers en gekozen vertegenwoordigers in het gebied van de regio.

2. Regiobestuur. Het regiobestuur houdt zich in het algemeen bezig met het (doen) voorbereiden, coördineren en stimuleren van eerdergenoemde regioactiviteiten. Het regiobestuur doet dit in het bijzonder door:

a. het (geregeld en tijdig) bijeenroepen van de ARV, en wel vanwege:

- organisatorische aangelegenheden zoals
  - het instellen van een programmacommissie, verkiezingscommissie, campagnecommissie, kascommissie, etc.
  - het verkiezen van de leden van het regiobestuur, een regio-HB-lid, leden van de Adviesraad, etc.
  - het instellen van andere noodzakelijke overlegvormen en bijzondere ledenvergaderingen
  - het beoordelen van bestuursactiviteiten in het bijzonder het financieel beheer

(2) politieke aangelegenheden zoals

- het (doen) samenstellen, ter discussie stellen en doen vaststellen van het verkiezingsprogramma voor de statenverkiezingen
- het bevorderen van de algemene politieke discussie
- het voorbereiden van de discussie en besluitvorming over onderwerpen die op de ALV's aan de orde worden gesteld

b. het organiseren van politieke evenementen van algemener strekking zoals spreekbeurten en verkiezingsbijeenkomsten

c. het verzorgen van de communicatie met de leden enerzijds en andere partijorganen anderzijds

d. het vertegenwoordigen van de regio zowel binnen de partij als naar buiten

e. het bevorderen van de ondersteuning van de fractie in de Provinciale Staten

f. het verrichten van andere noodzakelijke bestuurlijke activiteiten zoals:

- werving en beheer van geldmiddelen
- bevorderen van het oprichten van afdelingen in zg. 'witte gebieden'
- beheer van de ledenadministratie
- coördineren van verkiezingscampagnes
- verzorgen van publiciteit
- het beheer van een regioarchief

3. Afdeling. De functie van de afdeling en van de AAV kan als volgt worden samengevat:

- een afdeling verenigt alle leden van D'66 die wonen binnen de grenzen van één gemeente of van meerdere aan elkaar grenzende gemeenten
- het hoogste besluitvormende orgaan binnen de afdeling is de Algemene Afdelingsvergadering (AAV)
- de AAV geeft de vertegenwoordiging van de afdeling (zowel binnen de partij als naar buiten) alsmede de zorg voor de organisatie en de dagelijkse gang van zaken binnen de afdeling in handen van een daartoe door haar gekozen en te controleren afdelingsbestuur
- de afdeling houdt zich -uitgaande van de doelstellingen van D'66- vooral bezig met
  - het tot stand brengen van een politiek programma en het voorbereiden van de kandidaatstelling, beide met het oog op gemeenteraadsverkiezingen

STA MIDDEN IN DE WERELD.

Zes dagen per week de wereld van het nieuws in woord en beeld in Het Parool. Dingen dicht bij huis. Zaken ver van uw bed. Geschreven en gebracht op een manier die u rustig als „recht-door-zee” mag kenschetsen. Met op de achtergrond een menselijke mening die maar al te vaak ook de uwe zal zijn. Want Het Parool is een krant die midden in de wereld staat.

LEES HET PAROOL.

Elke week 5 verschillende bijlagen (Sport, vrije tijd, kunst, weekend, werk). Zes dagen per week het laatste nieuws uit alle hoeken van binnen- en buitenland. Exclusieve artikelen en series. Economische en financiële berichtgeving. Radio- en tv-programma's. Teveel om op te noemen. Lees 't zelf. In dat complete en eerlijke avondblad: Het Parool.

Drie weken voor f 3,15.

- Bezorg mij Het Parool 3 weken voor f 3,15.
  - Noteer mij meteen als abonnee. De eerste twee weken krijg ik de krant dan zelfs helemaal gratis.
  - Ik betaal: Per maand (alleen automatisch) f 13,68
  - Per kwartaal f 41,05 Per jaar f 161,70
- Aankruisen wat de bedoeling is. U krijgt een acceptgirokaart thuis.

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: ..... Plaats: .....

Gironummer: .....

Deze bon in open envelop zonder postzegel opsturen naar Het Parool, Deboordnr. 2470, 1000 PA Amsterdam. Bellen kan ook: 020 - 914400.

- het bevorderen van de verkiezing van D'66-leden in de vertegenwoordigende lichamen
- bestudering van- en discussie over politieke problemen
- de ondersteuning van de fracties in vertegenwoordigende lichamen, in het bijzonder in de gemeenteraad
- bestudering, discussie en besluitvorming over partij-interne (organisatorische- c.q. bestuurs)aangelegenheden
- het bevorderen van de communicatie tussen leden en kiezers in het gebied van de afdeling c.q. het stimuleren van deelname aan partijactiviteiten.

4. **Afdelingsbestuur.** Het afdelingsbestuur houdt zich in het algemeen bezig met het (doen) voorbereiden, coördineren en stimuleren van eerdergenoemde afdelingsactiviteiten. Het afdelingsbestuur doet dit in het bijzonder door:

a. het (geregeld en tijdig) bijeenroepen van de AAV en wel vanwege:

(1) organisatorische aangelegenheden zoals:

- het instellen van een programmacommissie, verkiezingscommissie, campagnecommissie, kascommissie etc.
- het verkiezen van leden van het afdelingsbestuur
- de samenstelling van de kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen
- het instellen van andere noodzakelijke overlegvormen en bijzondere ledenvergaderingen
- het beoordelen van bestuursactiviteiten, in het bijzonder het financieel beheer

(2) politieke aangelegenheden zoals:

- het (doen) samenstellen, ter discussie stellen en doen vaststellen van het verkiezingsprogramma voor de gemeenteraadsverkiezingen
- het bevorderen van de algemene politieke discussie
- het voorbereiden van de discussie en besluitvorming over onderwerpen die op de ALV en ARV aan de orde worden gesteld

b. het organiseren van politieke evenementen van algemene strekking zoals spreekbeurten en verkiezingsbijeenkomsten

c. het verzorgen van de communicatie met de leden enerzijds en met andere partijorganen anderzijds

d. het vertegenwoordigen van de afdeling zowel binnen de partij als naar buiten

e. het bevorderen van de ondersteuning van de fractie in de gemeenteraad

f. het verrichten van andere noodzakelijke bestuurlijke activiteiten zoals:

- werving en beheer van geldmiddelen
- beheer van de ledenadministratie
- coördineren van verkiezingscampagnes
- verzorgen van publiciteit
- beheer van een afdelingsarchief
- bevorderen van de ledenwerving
- introduceren van nieuwe leden.

5. **Bijzondere ledenvergaderingen.** In delen van regio's of afdelingen, waar rechtstreeks gekozen lichamen in het openbaar bestuur bij wet worden bestemd, dienen bijzondere ledenvergaderingen (BLV's) te functioneren. De instelling hiervan dient door de ledenvergadering van het naasthogere niveau, t.w. de ARV of de AAV, te worden goedgekeurd.

Het betreffende regiobestuur of het betreffende afdelingsbestuur neemt in eerste instantie het initiatief tot het bijeenroepen van een dergelijke bijzon-

dere ledenvergadering, wanneer hiertoe aanleiding bestaat. De betreffende BLV kiest een bestuur, dat primair belast is met de taken, die direkt verband houden met het bestaan van het betreffende vertegenwoordigend lichaam. De BLV neemt geen taken van de ARV of AAV's over, die geen direkte relatie hebben met het bijzondere vertegenwoordigend lichaam.

De BLV, verenigt alle leden van D'66, die wonen binnen het gebied, dat het bijzondere vertegenwoordigend lichaam kiest.

De BLV houdt zich - uitgaande van de doelstellingen van D'66 - bezig met:

- het tot stand brengen van een politiek programma en het voorbereiden van de kandidaatstelling voor het bijzondere vertegenwoordigend lichaam
- het bevorderen van de verkiezing van D'66-leden in het vertegenwoordigend lichaam
- bestudering van- en discussie over politieke problemen in het bijzonder met betrekking tot het werkterrein van het vertegenwoordigend lichaam
- de ondersteuning van de fractie in het vertegenwoordigend lichaam
- het bevorderen van de communicatie tussen kiezers en gekozen vertegenwoordigers in het betreffende gebied.

Het BLV-bestuur houdt zich in het algemeen bezig met het (doen) voorbereiden, coördineren van eerdergenoemde activiteiten. Het bestuur doet dit in het bijzonder door:

a. het (geregeld en tijdig) bijeenroepen van de BLV en wel vanwege:

(1) organisatorische aangelegenheden zoals:

- het instellen van een programmacommissie, verkiezingscommissie, campagnecommissie, kascommissie etc.
- het verkiezen van leden van het BLV-bestuur
- de samenstelling van de kandidatenlijst voor de verkiezing van het bijzondere vertegenwoordigend lichaam
- het instellen van andere noodzakelijke overlegvormen
- het bevorderen van bestuursactiviteiten in het bijzonder het financieel beheer.

(2) politieke aangelegenheden zoals:

- het (doen) samenstellen, ter discussie stellen en doen vaststellen van het verkiezingsprogramma voor de verkiezingen van het bijzondere vertegenwoordigend lichaam
- het bevorderen van de algemene politieke discussie

b. het vertegenwoordigen van de BLV zowel binnen de partij als naar buiten

c. het bevorderen van de ondersteuning van de fractie in het bijzondere vertegenwoordigend lichaam

d. in regelmatig en intensief overleg met het bestuur van de regio of afdeling, waartoe het gebied behoort:

- het organiseren van politieke evenementen van algemene strekking zoals spreekbeurten en verkiezingsbijeenkomsten
- het verzorgen van de communicatie met de leden enerzijds en met andere partijorganen anderzijds
- het verrichten van andere noodzakelijke bestuurlijke activiteiten zoals werving en beheer van geldmiddelen, beheer van de ledenadministratie, coördineren van verkiezingscampagnes, verzorgen van publiciteit en het beheer van een archief.

BELEIDSPROGRAM
CONGRESSTUK E C D 4
TOELICHTING bij de "GRONDSLAGEN"-DISKUSSIE

Bij de discussie, die de afgelopen twee jaar met betrekking tot de D'66-beginselen is gevoerd, hebben deelnemers vrijwel steeds de principiële vraag opgeworpen hoe D'66 over het verschijnsel grondslagen zou moeten denken. Deze vraag is binnen D'66 niet zonder betekenis.

Het hebben van beginselen - het zijn van een beginselpartij - is binnen en buiten onze gelederen steeds een omstreden punt. D'66 wil goede oplossingen vinden en met twee benen op de grond blijven staan en bij de tijd blijven, daarbij niet gehinderd door beginselen, die boven de tijd en de mensen die in die tijd leven, worden gesteld.

Dit neemt niet weg, dat D'66-ers over een aantal belangrijke zaken gemeenschappelijke opvattingen hebben en dat zij zich kunnen vinden in de konsekvente lijn van handelen die onze partij kenmerkt. D'66-politiek is, zoals het Signalement zegt, een manier van denken en van doen. Die manier bindt D'66-ers aan elkaar en onderscheidt D'66 van andere partijen. Een nauwgezette analyse van dat gemeenschappelijke levert belangrijke opvattingen op over zwaarwichtige maatschappelijke verschijnselen. De beschrijving van die opvattingen geeft weer wat voor D'66-denken en -handelen als basis dient, maar is het daarmee ook grondslag geworden?

Voor de beantwoording van die vraag kan men te rade gaan bij de zuivere betekenis van het woord "grondslag" en daaraan uitgebreide en interessante beschouwingen wijden. Het Hoofdbestuur heeft dat gedaan en is daarbij overtuigd tot de konklusie gekomen, dat grondslagen een gewicht en een karakter hebben, die dicht in de buurt van dogma's komen. Dat wil het Hoofdbestuur hoe dan ook voorkomen.

Het is goed erop te wijzen, dat het hierbij niet slechts om een woordenspel gaat. D'66 staat op grond van haar opvattingen over democratie en vrijheid een open en tolerante samenleving voor. Principiële tolerantie vereist, dat men de eigen opvatting niet vanwege zijn waarde op zichzelf of zijn bijzondere afkomst hoger schat dan die van een ander. En dus ook niet een waarde toekent, die een diktaat voor de toekomst en voor anderen inhoudt. De D'66-opvattingen komen daarom tot stand via voor iedereen toegankelijke democratische procedures en hebben de waarde die daarbij hoort. Grondslagen overtreffen naar hun aard dit gewicht en passen daarom niet in het D'66-denken.

De discussie over grondslagen in de partij heeft veel opgeleverd aan verdieping van D'66-opvattingen. Dit mag niet verloren gaan en levert een goede bijdrage aan de profilering van D'66 in de Nederlandse politiek. Deze ideeën moeten echter wel de plaats, de zwaarte en de betiteling krijgen die ze verdienen en niet meer dan dat. Het Hoofdbestuur stelt daarom het kongres voor de aktiebeginselen te verrijken met de resultaten van de partijdiskussie, de benaming van het geheel aan te passen en het idee van grondslagen af te wijzen.

Een en ander is neergelegd in de bijgevoegde HB-resolutie I en de nieuwe tekst voor Deel I van het Beleidsprogramma, die ter goedkeuring aan het najaarskongres 1979 worden voorgelegd.

Hein van Dorschot,
vice-voorzitter politiek.

HB - RESOLUTIE 1

De Algemene Ledenvergadering van D'66 in kongres bijeen op 26 en 27 oktober 1979 te Utrecht,

heeft kennis genomen van de nu twee en een half jaar durende discussie in de partij over D'66-grondslagen;

overweegt dat de discussies een verdieping hebben opgeleverd van wat D'66-ers bindt en wat D'66 van andere partijen onderscheidt en dat de resultaten hiervan een weerslag behoren te vinden in het Beleidsprogramma;

besluit Deel I van het Beleidsprogramma (Aktiebeginselen) zodanig aan te passen, dat de belangrijkste resultaten van de discussies over grondslagen in de partij daarin een plaats kunnen vinden;

vraagt de Programmacommissie om na inhoudelijke vaststelling van de voorgestelde concept-tekst door dit kongres die programma-onderdeel tekstueel definitief vorm te geven;

en gaat over tot de orde van de dag.

UITGANGSPUNTEN VOOR DENKEN EN HANDELEN VAN D'66

1.

Ten eerste

Demokratie staat voor D'66 centraal. Het individu wordt gezien als mondige burger, in staat om verantwoordelijkheid te dragen voor zichzelf en voor de gemeenschap waarin hij leeft. In een democratische maatschappij kunnen alle individuen deel hebben aan beslissingen die iedereen raken.

Voor D'66 is democratie een ethische houding, die openheid en verdraagzaamheid eist tegenover anderen. Het is een doel en een middel bij politiek handelen.

Demokratie is een doel, omdat de democratische manier om machtsverhoudingen, zeggenschap, invloed en controle te regelen, op menig terrein nog niet gerealiseerd is. De ethische houding is dan ook nog geen gemeengoed.

Demokratie is voor D'66 een middel, omdat het de beste methode van besluitvorming biedt en omdat het principe van "one man, one vote" de uitdrukking is van een rechtvaardigheid die wij voorstaan.

Dat in een democratie "de meeste stemmen gelden", is een spelregel die leidt tot samen beslissen, maar deze mag nooit zo gebruikt worden dat daardoor de democratie zelf in gevaar wordt gebracht. In dat geval immers kan er, ook al betreft het meerderheidsbeslissingen, geen sprake meer zijn van democratische besluiten.

Demokratie is pas DEMOKRATIE als zij zichzelf in stand houdt, door juist ook het recht van de minderheden te erkennen en te honoreren.

Demokratie is geen nieuw geloof. Democratie is een hoopgevend en riskant avontuur, begonnen in een tijdperk waarin het individu zich ging emanciperen, dwars tegen paternalistische en oligarchische tradities in. Dagelijks nog ontdekken wij in dit voortdurende emancipatieproces nieuwe aspecten die onze politieke aandacht waard zijn en die wij daarom in ons politieke programma tot uitdrukking brengen.

D'66 staat een positieve en principiële tolerantie voor, als uitdrukking van de openheid en de verdraagzaamheid die direkt met de democratie samenhangen. Dat wil zeggen dat wij de gelijkwaardigheid erkennen van de door ieder individu of enige democratische politieke partij gehanteerde beginselen.

Een eis stellen wij dus wel aan de beginselen van anderen, namelijk dat ook zij op hun beurt de opvattingen en ideeën van anderen respekteren.

Veelvormigheid van opvattingen binnen een samenleving, en ook de botsing van die opvattingen, kunnen het inzicht verdiepen en tot betere gezamenlijke besluitvorming leiden. Wij aanvaarden verschil in uitgangspunten niet slechts uit welwillendheid, maar omdat wij de fundamentele gelijkwaardigheid van mensen erkennen. Onze opvattingen liggen niet onwrikbaar verankerd in dogmatische geschriften, maar staan steeds voor discussie open en de samenstelling en uitleg ervan is aan het gezamenlijk oordeel van alle leden onderworpen. D'66 tovert geen beginselen uit een hoge hoed, maar komt volgens controleerbare, openbare procedures tot uitgangspunten voor haar politieke handelen.

2.

Enkele belangrijke begrippen

Voorop staat, dat politiek handelen slechts zinvol kan zijn, als het gericht is op handhaving en verbetering van de individuele ontplooiingsmogelijkheden. Keuzes moeten in vrijheid en verantwoordelijkheid geschieden, naar eigen inzicht en overtuiging, in solidariteit met de medemens en zonder enige diskriminatie van anderen.

De vrijheid en verantwoordelijkheid van mensen wordt bedreigd door de macht die anderen over hen uitoefenen en die wij gezamenlijk over hen laten uitoefenen.

Nu is macht op zichzelf goed noch slecht. Macht is nodig om allerlei zaken te kunnen regelen. Maar macht kan korrumpieren, kan uit de hand lopen. Eén van de voornaamste opgaven van de democratie is steeds de aan individuen, groepen of de gemeenschap gegeven macht te controleren en waar nodig te corrigeren of te herverdelen. Machtsuitoefening kan immers de openheid teniet doen; de vrijheid en gelijkwaardigheid aantasten, de democratie verzwakken.

Het is niet alleen het sterke individu dat op onaantastbare wijze macht kan uitoefenen. Ook in onze moderne (geburokratiseerde) verzorgingsstaat schuilt dit gevaar, omdat er overheidsmonopolies op sociaal, cultureel en economisch terrein ontstaan, zoals die ook bij bedrijven en instellingen tot stand komen.

Zelfs als de monopolies via formeel juiste, democratische meerderheidsbeslissingen tot stand komen, dan nog achten wij het resultaat verwerpelijk zolang niet voldoende democratische controle daarover wordt uitgeoefend, omdat het de kiem in zich draagt van economische, sociale of culturele terreur. Monopolies beperken de mens in zijn keuzemogelijkheden en bedreigen daardoor zijn vrijheid.

D'66 vat vrijheid niet op in de eng-liberale visie, die "vrijheid van dwang" centraal stelt. Het gaat ons om de vrijheid tot allerlei zaken, de vrijheid die ruimte schept. Alleen die vrijheid leidt tot vrije keuzen en alleen dat is wezenlijk voor de democratie.

Niet elke vrijheid is en blijft steeds onaantastbaar. Onaantastbaar zijn uiteraard wel onze in de wet vastgelegde grondrechten. Het kan echter gebeuren dat andere van onze vrijheden beperkt dienen te worden om de vrijheden van anderen mede te waarborgen.

D'66 heeft geen algemene oplossing voor het aangeven van de grenzen daartussen.

Burgerlijke ongehoorzaamheid zal steeds moeten worden opgevat als een signaal dat mensen deze grenzen overschreden achten en zal dan ook serieus moeten worden bezien.

Op de grens tussen individuele vrijheid en kollektieve samenleving ligt een spanningsveld. Kollektief en individu kunnen echter alleen maar dankzij elkaar bestaan.

Het is een zware opgave om de kollektieve regelingen steeds te beperken tot wat werkelijk gemeenschappelijk is, en de pluriformiteit steeds te waarderen als verscheidenheid van individuele opvattingen. Maar als we daarin slagen, is dit spanningsveld een bron van individuele en sociale ontwikkeling.

We gaan ervan uit, dat in en ten behoeve van die vrijheid mensen de kans wordt geboden zich te ontplooiën, hun kwaliteiten te ontwikkelen en uit te bouwen. Maar D'66 eist dat niet van de medemens als tol aan de moderne prestatiemoraal, of omdat het een "hogere plicht" zou zijn. Wel is het bieden van de mogelijkheid daartoe onverbreekelijk verbonden aan onze opvattingen over vrijheid en gelijkwaardigheid.

Mensen zijn niet gelijk. Maar D'66 verzet zich ertegen, dat deze ongelijkheid van mensen vertaald wordt in maatschappelijke ongelijkwaardigheid. Dat systeem is zo vanzelfsprekend gaan functioneren, dat mensen om allerlei redenen niet meer als gelijkwaardig worden beschouwd en daardoor bijvoorbeeld niet dezelfde kansen krijgen. Een samenleving die zo functioneert, schept ongemotiveerde ondergeschiktheid, tergende afhankelijkheid en veroorzaakt een democratie op drijfzand. Eén van de belangrijkste politieke opgaven is: het vrijheid bieden aan de mens en het blijvend mogelijk maken van die vrijheid.

Gelijkwaardige mensen met een gelijkwaardig oordeel zijn de bestaansvoorwaarde voor de democratie.

Niet-identieke mensen, met verschillende wensen en opvattingen, scheppen de pluriformiteit in onze samenleving. Zo'n veelvormige samenleving komt beter tot afgewogen besluiten. Meer verscheidenheid van mensen geeft meer evenwaardige bronnen voor maatschappelijke ontwikkeling. Een belangrijk deel van de creativiteit en dynamiek in onze democratie is hieruit afkomstig.

De kwaliteit van een democratie staat of valt met de mate waarin zorg besteed wordt aan degenen die er (nog) niet volledig in kunnen participeren.

Solidariteit is voor D'66 geen liefdewerk, geen betuttelend diktaat, geen stellingname in een onontkoombare klassenstrijd. Solidariteit is een houding uit respect voor de evenwaardige burger. Wanneer solidariteit de gelijkwaardigheid en zelfstandigheid van elke burger, niet als uitgangspunt neemt, mag zij geen solidariteit heten.

D'66 beschouwt de democratie niet als een kortebaandraverij. Politiek handelen faalt, wanneer het voldoet aan allerlei fraaie en actuele eisen, maar daarbij de toekomst vergeet.

Als de democratie ons veel waard is - en dat is ze - dan moeten we vooruit kijken. Als wij onze samenleving nu zo inrichten, dat wij voor de mensen die na ons komen de democratie in al zijn facetten niet de kans geven te functioneren, dan handelen wij niet volgens de primaire eis van de democratie: zichzelf in stand te houden. Ons handelen van vandaag is erop gericht ruimte te laten aan de toekomstige burgers, zodat die in vrijheid hun eigen gelijkwaardige samenleving kunnen inrichten.

D'66 is zich voortdurend bewust van de samenhang van de ontwikkelingen in Nederland en in de wereld.

Internationaal denken en handelen mag niet uitsluitend gericht zijn op het nationale voordeel. Ook in internationaal verband geldt voor D'66 dat aan alle handelen solidariteit, gelijkwaardigheidsbeginselen, vredelievendheid en vrijheidsrechten ten grondslag dienen te liggen.

3.

D'66, Politiek voor vandaag3.1. Algemeen

De tijd van ongebreidelde industriële groei is voorbij. Het is niet alleen noodzakelijk, maar ook maatschappelijk aanvaard, dat de politiek systematisch ingrijpt in de economische ontwikkeling, als uitdrukking van de bewuste verantwoordelijkheid van de hele samenleving voor de economische situatie.

Mens en samenleving staan voor nog niet te overziene ontwikkelingen en meer dan in het verleden zal onze aanpak beslissend zijn voor nu en later.

D'66 beseft dat de huidige ontwikkelingen een dynamiek vertonen, die in toenemende mate zal gaan verschillen van de ons vertrouwde. De politieke beoordeling en benadering van deze dynamiek, dient daarom volgens andere dan tot nu toe gehanteerde normen te geschieden. Vóór alles stellen wij vast, dat het werken volgens een blauwdruk of een utopisch maatschappijbeeld grote gevaren oplevert en vrijwel zeker heel weinig oplossingen. De veranderende dynamiek brengt met zich mee, dat vele ons nu logisch lijkende ingrepen averechtse gevolgen zullen gaan krijgen. D'66 is daarom van oordeel dat het politieke handelen gebaseerd dient te zijn op de in de paragrafen hiervoor beschreven globale hoofdlijnen, die in het politieke samenleven aan de hand van de ontwikkelingen nader moeten worden uitgewerkt.

In de achter ons liggende perioden is er een groot scala van maatschappelijke samenwerkingsvormen en collectieve regelingen in het leven geroepen. Ondanks de goede bedoelingen is juist daardoor het individu steeds meer in de verdrukking gekomen. D'66 streeft daarom naar een maatschappij en naar organisatievormen, die voor mensen te overzien zijn en waarin persoonlijke relaties worden beschermd tegen de onmenselijke werking van het onpersoonlijke "apparaat". Hoewel aan veel maatschappelijke vraagstukken een verdelingsprobleem ten grondslag ligt, moet niet uit het oog verloren worden dat met name de menselijke samenwerking daarbij gewetensvolle aandacht verdient, willen wij niet aan maatschappelijke verbroekeling en ontbinding ten onder gaan.

3.2. Internationale verhoudingen

Voor Nederlandse staatsburgers hangen de (on)mogelijkheden op allerlei gebied in aanzienlijke mate af van de ontwikkelingen in de wereld buiten onze landsgrenzen. Hoe kleiner land hoe meer buitenland en het is zinloos en onverstandig deze relatief grote internationale afhankelijkheid te ontkennen.

D'66 is zich hier wel van bewust en zal daarom steeds en op alle terreinen waar dat nodig is, de internationale integratie bevorderen. Niet in de laatste plaats komt dat in ons Europese programma en ons denken over de Europese Gemeenschappen tot uitdrukking.

Het recht op een menswaardig bestaan geldt voor alle wereldburgers. D'66 zal zich steeds inzetten voor die volkeren of bevolkingsgroepen, die hun elementaire rechten niet kunnen realiseren. Een ruimhartige politiek tegenover de derde wereld en een zorgvuldig volgen van de ontwikkelingen in landen waar de mensenrechten niet (volledig) nageleefd worden, vormen twee belangrijke pijlers voor de internationale D'66-politiek. Alle pogingen om een menswaardige wereld tot stand te brengen, kunnen in één klap vernietigd worden als spanningen tussen staten tot gewapende conflicten leiden. Oorlogen - en dat geldt zeker voor een wereldwijd conflict - zullen steeds meer voor lange tijd het radikale einde betekenen van wat met zoveel moeite is

opgebouwd. De gruwelijke vernietigingskracht van het moderne wapentuig, vormt dan ook een permanente dreiging. D'66 kiest voor een actieve vredespolitiek, die gericht is op het voorkómen en wegnemen van tussen mogendheden gegroeid wantrouwen en spanning. Alleen zo'n politiek, en de moed om te zoeken naar nieuwe, niet steeds zekere wegen, kunnen hier een oplossing brengen.

3.3. Burgers en overheid

De ontplooiingsmogelijkheden van de mens hangen in belangrijke mate af van zijn omgeving in de ruimste zin. Tussen individu en omgeving bestaat een wisselwerking, die de kwaliteit van het menselijke bestaan bepaalt. De beheersing en besturing van deze wisselwerking, dient de doelstelling te zijn van de overheid als drager van collectieve bevoegdheden, zich bewust van haar plicht om recht te doen aan de maatschappelijke veelkleurigheid. Verouderde machtsstructuren moeten daartoe worden afgebroken en nieuwe organisatievormen opgebouwd, waardoor alle burgers meer bij de besluitvorming worden betrokken, zodat naast de technisch-economische, ook de sociale doelmatigheid tot zijn recht komt.

3.4. De industriële samenleving

D'66 aanvaardt de industriële samenleving als een gegeven, maar is van oordeel dat de ontwikkeling van deze samenleving onheilspellende nevenverschijnselen heeft opgeroepen, die een verdere evolutie van de mens en zijn ontplooiingsmogelijkheden fundamenteel bedreigen. Tot deze verschijnselen, die intussen het karakter van hoofdproblemen hebben aangenomen, rekent D'66 allereerst de dreigende maatschappelijke ontreddering. Deze uit zich in het afnemen van de traditionele werkgelegenheid en het (mede daardoor) toenemen van egoïsme, dat de menselijke solidariteit en het sociaal functioneren van mensen bedreigt. Van gelijke orde is de technologische en industriële wildgroei, waardoor het natuurlijk milieu wordt afgebroken en de levenskansen voor toekomstige generaties ernstig gevaar lopen.

Bestrijding van deze verschijnselen door het scheppen van sociaal gunstige voorwaarden en een zorgvuldig beheer van het bedreigde milieu, hebben daarom voor D'66 een prioriteit die ver uitgaat boven die van verdere produktiviteitsstijging en vergroting van de materiële welvaart. Daarbij moeten wij wel rekening houden met het ervaringsfeit, dat de economische mogelijkheden van ons land in beslissende mate afhangen van onze concurrentiepositie op de wereldmarkt. Het beleid met betrekking tot onze industrie mag daarom haar rentabiliteit en haar concurrentiemogelijkheden op de wereldmarkt niet zodanig aantasten, dat daarmee haar voortbestaan in gevaar komt.

3.5. Hoe nu verder?

Ook in de toekomst zullen tal van omschakelingsproblemen ontstaan. In de eerste plaats is hierbij te denken aan de onvermijdelijke toepassing van arbeidsvervangende technieken, zoals de "chips". In de tweede plaats noopt de energiecrisis tot ingrijpende wijzigingen in ons produktiestelsel en in onze consumptiepatronen, waarbij D'66 niet alleen wil streven naar een systematische aanpak van de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen, maar evenzeer aan het bevorderen van besparingen op het energieverbruik. Deze en dergelijke ontwikkelingen zullen de zwaarte van het werkloosheidsprobleem in de komende jaren zeker niet verminderen. D'66 is van oordeel, dat deze problemen niet alleen voor rekening mogen komen van de direkt-betrokkenen, maar een opdracht en uitdaging moeten zijn voor de gehele samenleving. Produktiviteitsverhoging in de produktiesector is alleen

nog toelaatbaar, wanneer deze in het sociaal-culturele veld nieuwe ontplooiingsmogelijkheden biedt. Deze mogelijkheden zullen echter pas dan reële betekenis hebben, als zij individueel en naar eigen inzicht kunnen worden gerealiseerd. In het licht van het voorgaande wil D'66 in de produktiesektor (industrie- en dienstensektor) onder meer streven naar:

- humanisering van de arbeid;
- bestrijding van onnatuurlijke menselijke slijtage in het arbeidsproces;
- aanpassing van de produktie aan de eisen van het natuurlijk milieu;
- aanyaarding van de noodzaak alternatieve energiebronnen te ontwikkelen en besparingen op het energieverbruik te realiseren;
- bestrijding van de structurele werkloosheid, o.m. via betere verdeling van het werk door middel van arbeidstijdverkorting en deelbanen, variabele pensionering naar eigen keuze en een beter evenwicht tussen produktionele en sociaal-culturele sektor;

en in de sociaal-culturele sector naar:

- vermindering van de invloed van theoretisch specialistische deskundigen en versterking van de rol van praktijkdeskundigen;
- het overzichtelijker en dus bereikbaarder maken van alle welzijnsvoorzieningen;
- versterking van de positie van de cliënt tegenover ambtelijke diensten en hulverlenende instanties;
- verruiming van de mogelijkheden tot zeggenschap over het beheer van sociaal-culturele voorzieningen en verdere decentralisatie hiervan.

Dit alles gebaseerd op het besef, dat onze samenleving alleen leefbaar kan blijven door bewuste vernieuwing, zowel in de produktieve als in de sociaal-culturele sfeer. Een vernieuwing die zich richt op "beter" in plaats van "meer", op kwaliteit boven kwantiteit. D'66 wil geen schaalvergroting - met méér produktie, méér consumptie, méér vervuiling, méér afbraak en uitputting, méér onveiligheid, onzekerheid en sociale ontbinding - maar vernieuwing in een menselijker samenleving met een democratischer besluitvorming. Werken, leren, wonen en ontspannen moeten beter verdeeld worden over mensen, gebieden, levensperiodes. Arbeid moet zinvoller worden, we moeten de natuur beter beheeren

BELEIDSPROGRAM

RUIMTELIJKE ORDENING EN VOLKSHUISVESTING

CONGRESSTUK E C D 5

INLEIDING

3.1.1.

Ruimtelijke ordening is één van de instrumenten waarmee het welzijn van de samenleving kan worden bevorderd. Het schept de ruimtelijke voorwaarden voor menselijke activiteiten, zoals wonen, werken en het gebruik maken van voorzieningen in hun onderlinge samenhang, en voor de mate waarin het leefmilieu gezond, aantrekkelijk en veilig kan zijn.

Ook het ruimtelijk-ordeningsbeleid dat D'66 voorstaat moet bijdragen aan de voorwaarden ter ontwikkeling van een samenleving, waarin alle individuen gelijkwaardige ontplooiingsmogelijkheden hebben. Wij moeten daarbij beseffen dat het natuurlijk milieu beperkingen oplegt en dat zijn hulpbronnen eindig zijn.

In de huidige ontwikkelingen kunnen de volgende knelpunten gesignaleerd worden:

1. Een snel toenemend beslag op de aanwezige ruimte per hoofd van de bevolking voor sociale en economische activiteiten. Veel steden en dorpen breiden zich sterk uit; dit geldt eveneens voor bedrijfsterrainen. De toenemende afstanden tussen met name

wonen en werken brengen een steeds groeiende verplaatsingsbehoefte met zich mee. Deze heeft een steeds meer ruimte-opslokkende en -versnipperende infrastructuur voor verkeer en vervoer tot gevolg.

2. De behoefte aan ruimte voor het wonen blijft zich uitbreiden. Dit betekent voor stedelijke gebieden dat door de steeds verder afnemende bevolkingsdichtheid per ha. het draagvlak voor zowel de dagelijkse voorzieningen (b.v. openbaar vervoer, onderwijs) als de niet-dagelijkse voorzieningen (b.v. bepaalde culturele en recreatieve voorzieningen) steeds meer uitgehold wordt. De neergang van de steden wordt nog versterkt door dat vooral de sociale middengroepen - vaak gedwongen door het gebrek aan geschikte huisvesting - de steden verlaten.

3. In landelijke gebieden leidt suburbanisatie, naast de al gesignaleerde en nog te noemen problemen, tot een grote verandering, die ontwrichtend kan werken op de bestaande sociale verhoudingen.

4. De steeds toenemende verplaatsingsbehoefte en -noodzaak heeft vooral een sterke groei van het autoverkeer tot gevolg gehad. Dit leidt tot een onverantwoord energiegebruik en een toenemende overlast.

5. Het huidige ruimtelijk-ordeningsbeleid is nog steeds in hoofdzaak afgestemd op het gezin - terwijl een aanzienlijk deel van de bevolking niet in gezinsverband woont - en op het traditionele rollenpatroon van de man die het huis verlaat om te werken en de vrouw die een verzorgende functie thuis heeft.

Een vergroting van maatschappelijke ontplooiingsmogelijkheden voor alle mensen, bij een groeiende hoeveelheid vrije tijd, zal in toenemende mate geremd worden door onder meer het afstandenvergroterende en op het gebruik van de auto afgestemde ruimtelijk beleid. Dit geldt met name voor die mensen die niet over een auto beschikken. Een dergelijk beleid zal anderzijds ook meer mensen tot autogebruik dwingen, met alle ongewenste gevolgen van dien.

DOELSTELLINGEN

3.1.2.

Dit alles in aanmerking genomen, hanteert D'66 de volgende doelstellingen voor het ruimtelijk-ordeningsbeleid.

1. Het zoveel mogelijk in en nabij de steden concentreren en integreren van activiteiten als wonen en werken (tenzij dit ernstige overlast veroorzaakt) en het gebruik maken van voorzieningen (inclusief de recreatieve). Hierbij dient de groei van het individuele ruimtegebruik - en ook dat van bedrijven en dat van verkeersvoorzieningen - teruggedrongen en een aantrekkelijk woon-werk-voorzieningsmilieu gekreëerd te worden; regionale en lokale stedelijke structuren dienen gebaseerd te zijn op het gebruik van het openbaar vervoer.
2. Het voeren van een ruimtelijk-ordeningsbeleid dat er toe leidt dat het energieverbruik zo laag mogelijk is. Mogelijkheden om tot een ruimtelijke structuur te komen die energiebesparend werkt, dienen onderzocht te worden.
3. Het veiligstellen en verbeteren van de ecologische en - indien verantwoord - recreatieve waarden van natuur en landschap, waarbij natuurgebieden en waardevolle landschappen als de Veluwe, Mergelland, IJsselmeer (Markermeer!), de Zeeuwse wateren en de Wadden zorgvuldig worden beheerd en beschermd; open ruimten van grote schaal door een zorgvuldig

begeleid inrichtingsbeleid enerzijds als landschap beschermd worden en anderzijds een bijdrage leveren aan het oplossen van problemen van de steden, in met name rekreatief opzicht.

STEDELIJKE GEBIEDEN

3.1.3.

In stedelijke gebieden zal dit tot de volgende maatregelen moeten leiden.

1. Een krachtig inrichtingsbeleid waarvan de stadsvernieuwing een integrerend onderdeel uitmaakt, opdat een gevarieerde bevolkingssamenstelling kan worden behouden of verkregen.
Vervangende nieuwbouw en woningverbetering dient op grote schaal, maar bij voorkeur kleinschalig, te worden aangepakt.
2. Versterking van de woonfunctie van binnensteden met behoud van de verscheidenheid van functies.
3. Het bouwen van een aantrekkelijk woonmilieu in hoge dichtheden - met zonodig dubbel ruimtegebruik (b.v. parkeren onder woningen) - als voorwaarde voor een hoogwaardig voorzieningenniveau in en rond de steden.
4. Het leggen van een ruimtelijke relatie tussen werkgebieden en voorzieningencentra (als een uitwerking van punt 3.1.1.5.).
5. Een hoogwaardig openbaar vervoerssysteem, dat een daadwerkelijk alternatief vormt voor een groot deel van het autovervoer, gekoppeld aan een selectief parkeerbeleid in de steden.
6. De aanleg en bouw van parkeervoorzieningen aan de toegangswegen tot en aan de randen van stedelijke gebieden, gekoppeld aan het openbaar vervoer ("park and ride").
7. Aandacht voor de veiligheid van de zwakste verkeersdeelnemers: aanleg van fietsroutes en voetgangersgebieden.
8. De nodige uitbreidingen van woongebieden dienen in of direkt grenzend aan stedelijke gebieden en in de nabijheid van openbaar vervoersvoorzieningen te worden gerealiseerd.

LANDELIJKE GEBIEDEN

3.1.4.

1. Bundeling van stedelijke bebouwing mag niet ten koste van bestaande kleine kernen gaan. In deze kernen dient echter een sterkere groei dan nodig voor de opvang van sociaal-kultureel en economisch gebonden voorkomen te worden.
Met name daar, waar het probleem van de vergrijzing een rol speelt, zullen relatief beperkte ontwikkelingen noodzakelijk zijn.
2. Om aantasting van nog open ruimten te vermijden, heeft bouwen in de kernen de voorkeur boven het bouwen aan de randen van dorpen en stadsjes. Daarbij dient de nieuwbouw in het bestaande patroon te worden ingepast en de karakteristieken van het bestaande te ondersteunen.
3. Gestreefd dient te worden naar integratie van agrari-

sche belangen en die van natuur- en landschapsbeheer en -behoud.

GRENSGEBIEDEN

3.1.5.

Ruimtelijke ordening is grensoverschrijdend. Het nationale ruimtelijk-ordeningsbeleid dient in een internationaal kader geplaatst te worden. In grensgebieden zal door de naburige overheden wederzijds een samenhangend beleid gevoerd moeten worden. Ook in EEG-verband moet hieraan het nodige gedaan worden.

WETTELIJKE REGULERINGEN

3.1.6.

1. Beslissingsbevoegdheden in het kader van de ruimtelijke ordening dienen zoveel mogelijk bij het laagste bestuurlijke nivo te liggen. Alleen indien en voor zover de plannen en ontwikkelingen de zorg en verantwoordelijkheid van de plaatselijke of regionale overheid beduidend te boven gaan, kunnen hogere bestuurlijke organen deze planologische bevoegdheden geheel of gedeeltelijk overnemen. Bij wet moet limitatief worden aangegeven in welke gevallen bevoegdheden worden overgedragen en welke bevoegdheden dit betreft.
In alle gevallen dient overleg met plaatselijke en regionale overheden verzekerd te zijn. In dit licht gezien wordt aan globale streekplannen en nationale planologische kernbeslissingen grote betekenis toegekend. Openheid en openbaarheid zijn daarbij onontbeerlijk.
2. De zuidelijke IJsselmeerpolders dienen zo snel mogelijk een normale bestuurlijke structuur te krijgen en onder de wet op de ruimtelijke ordening te vallen. Voor het IJsselmeergebied (Klein-IJsselmeer, Markermeer, IJmeer en aangrenzende kustgebieden) dient een bestuurlijke structuur gekreëerd te worden die een samenhangend inrichtings- en beheersbeleid kan waarborgen.

PARTICIPATIE

3.1.7.

1. In een zo vroeg mogelijk stadium moet de bevolking bij de beleidsvoorbereiding worden betrokken, in het bijzonder bij de stadsvernieuwing. De inbreng van burgers bij wettelijke plannen dient van wezenlijke invloed te zijn op de besluitvorming. Het bestuur dient zich steeds ten aanzien van de hierbij genomen beslissingen te verantwoorden.
2. Bij de samenwerking tussen de verschillende bestuurlijke nivo's (complementair bestuur) dient uiterste zorg aan de democratische besluitvorming op die verschillende nivo's en aan de controle daarop te worden besteed.
3. Bestaande beroeps- en bezwaarschriftenprocedures dienen onverkort te worden gehandhaafd (Kroonberoep!). De looptijden van deze procedures moeten tot en voor een goed functionerend bestuur en voor verontruste burgers aanvaardbare periodes worden teruggebracht (vooroverleg en Kroonbesluiten aan termijnen binden).

RICO MONASSO

VOORZITTER VVDM

De doelstelling van elke vakbond is de behartiging van de belangen van de leden. De Vereniging van Dienstplichtige Militairen (VVDM) vormt hierop geen uitzondering. Sinds zij in augustus 1966 door uw partijgenoot Loebas Oosterbeek werd opgericht, heeft zij zich dan ook vol overgave op die taak gestort. En met succes mag ik wel zeggen. De situatie in Nederland is dan ook uniek. Nergens in de hele wereld bestaat er een onafhankelijke soldatenvakbond die ruwweg de helft van het totaal aantal dienstplichtigen organiseert.

Voor een dienstplichtigenorganisatie is het dienstplichtbeleid natuurlijk een belangrijke zaak. Hoewel die dienstplicht volgens de Nederlandse grondwet algemeen is, is dit in werkelijkheid al lang niet meer het geval: slechts drie van de tien jongens worden voor werkelijke dienst opgeroepen. Deze ongelijke verdeling van de dienstplichtlast bracht een discussie op gang over de vraag of de dienstplicht wel gehandhaafd moest worden en indien hierop een bevestigend antwoord zou worden gegeven, hoe de lasten daarvan dan rechtvaardiger verdeeld konden worden.

Vele commissies hebben zich inmiddels over dit probleem gebogen, daarbij met name de mogelijkheden van een vrijwilligersleger in Nederland en de beperking van de vrijstellingsredenen bestuderend.

Overigens is de vraag of Nederland een vrijwilligersleger moet krijgen door de VVDM altijd ontkennend beantwoord. De VVDM vreest namelijk dat jongeren met slechte vooropleidingen door ontwikkelingen op de arbeidsmarkt gedwongen worden dienst te nemen in zo'n vrijwilligersleger. De bestaande ongelijke verdeling zou daardoor alleen maar vergroot worden. Daarnaast is de bond van mening dat een vrijwilligersleger een remmende invloed heeft op het vermaatschappelijkingsproces binnen het leger.

Veel heeft al dat gestudeer overigens nog niet opgeleverd. Terecht merkt uw partijgenoot Brinkhorst dan ook op dat de discussie over de herziening van het dienstplichtbeleid steeds meer lijkt te worden "tot een processie van Echternach: wij gaan steeds één nota vooruit, maar twee passen achteruit in het gevoerde beleid ... Het lijkt wel of de Staatssecretaris zich laat leiden door de leuze: commissies komen, commissies gaan, maar aan het dienstplichtbeleid wordt niets gedaan" (OCV, 11 juni 1979).

Ten aanzien van een eerlijker verdeling van de dienstplichtlast is de VVDM van mening dat deze last binnen dezelfde dienstplicht gekompenseerd moet worden. Elke maatregel die ergens anders weer ongelijkheid teweeg brengt, wordt door de VVDM verworpen. Ik doel hier met name op het besluit van Staatssecretaris Van Lent om dienstverlaters positief te discrimineren bij sollicitaties bij het Ministerie van Defensie.

Een dergelijk uitgangspunt leidt tot de konklusie dat dienstplichtigen dan ook als normale werknemers behandeld moeten worden die, zowel wat hun werk- en leefomstandigheden betreft als ook hun rechtspositie (bezoldiging, herziening militair straffen tuchtrecht) niet achtergesteld mogen worden bij degenen die deze plicht niet hoeven te vervullen.

GAST rubriek

Om nog eens te benadrukken dat dienstplichtige militairen tot de slechtst betaalde groepen in de Nederlandse maatschappij behoren, gaat de VVDM onder de leuze "Naar een volwaardig soldateninkomen" een actie starten, waarin een aantal punten naar voren gehaald worden die de soldaten nog verbeterd willen zien.

Allereerst is daar de wedde e.o. (eerste opkomst) van dienstplichtigen. De VVDM is van mening - en met haar een aantal politieke partijen - dat de wedde e.o. uiteindelijk naar beroepsnivo moet gaan, dat wil zeggen dat een dienstplichtige uitbetaald moet worden op het nivo van een 20-jarige beroepsmilitair met de zelfde rang. Gelijk loon voor gelijk werk dus. Omdat we ons realiseren dat een dergelijke verhoging niet in één keer te bereiken is, stelt de

VVDM half-jaarlijkse verhogingen van de wedde met 5% voor totdat de beroepswedde van een 20-jarige is bereikt.

De afschaffing van de Inhouding voor Huisvesting en Voeding (IHV), nog altijd 20% van de wedde, blijft natuurlijk ook een prioriteit. Wat betreft de voeding is de invoering van een bonnen-kredietkaarten-systeem, een oude wens van de VVDM, al tijdens aangekondigd door de Staatssecretaris. Hij heeft echter nog steeds geen voorstel ingediend bij het Centraal Georganiseerd Overleg Militairen (CGOM), het overleg van de militaire belangenverenigingen met het Ministerie van Defensie. Ten aanzien van de gedwongen huisvesting wil Van Lent echter geen enkele toezegging doen.

Andere "baalpunten" zijn de vergoeding voor vervoer van en naar huis en natuurlijk de compensatie. Om met het eerste te beginnen, op het ogenblik krijgen dienstplichtigen elke 14 dagen een gratis vervoertje. Omdat veel kazernes nogal afgelegen liggen, met name de opleidingskazernes, zijn veel soldaten vaak een nogal aanzienlijk bedrag kwijt aan vervoerskosten. Vandaar de eis elke week gratis vervoer.

In afwachting van de totstandkoming van een regeling werk- en rusttijden voor militairen als onderdeel van het uit te brengen Algemeen Militair Ambtenaren Reglement en het Reglement Rechtstoestand Dienstplichtigen hebben militairen sinds februari 1976 een voorlopige werk- en rusttijdenregeling gekregen. De belangrijkste verbetering die deze regeling inhield was de erkenning dat ook een militair "in beginsel" recht heeft op een 40-urige werkweek. Tot dan toe werd er vanuit gegaan dat een soldaat 24 uur per dag beschikbaar moest staan. De toevoeging "in beginsel" ontkracht deze erkenning voor een groot deel weer. Overschrijding van deze 40 uur gebeurt dan ook vaak, vooral tijdens de opleiding. Compensatie voor deze uren krijgt men vrijwel nooit. Alleen voor meerdaagse oefeningen, diensten in het weekend en op feestdagen wordt compensatie gegeven. Veel stelt dit niet voor. Voor een heel weekend dienst krijgt men slechts een dag terug, precies het omgekeerde van wat in de burgermaatschappij gebruikelijk is. Daar worden weekenddiensten extra vergoed.

De VVDM vindt dat er, na alle Kameruitspraken in die richting, onderhand in de Kamer een meer principiële discussie gevoerd moet worden over de totstandkoming van een rechtvaardiger dienstplichtbeleid. Om CDA-parlementariër Fred Borgman maar eens te citeren: "Budgetaire problemen kunnen en mogen nooit een argument zijn om principiële doelstellingen, dan wel erkenning van gerechtvaardigde verlangens achterwege te laten." Door

WIE IS WIE OP HET PARTIJSECRETARIAAT?

WIE IS WIE OP HET SECRETARIAAT?

De zon scheen, de wolken hielden even hun adem in en alle telefoon-toestellen van de partij rinkelden, toen deze foto werd gemaakt vóór het secretariaatsgebouw, een foto van alle negen die gewoonlijk achter deze gevel schuil gaan.

Van links naar rechts:
Harold Jankie, die voor de post zorgt en uiterst hulpvaardig iedereen ter zijde staat die daar behoefte aan heeft. Hij zorgt ervoor dat uw Democraat en zoveel andere dingen op tijd in uw brievenbus vallen.

Jopie Haighton en Martha Weis, beiden beschikkend over het vriendelijk stemgeluid dat uit uw hoorn klinkt als u 070-858303 draait. Kampioenen in doorverbinden en informatie geven, terwijl ze met de vrije hand de type-machine bespelen.

Margot Bergsma, verantwoordelijk voor de financiële ledenadministratie. Zij zorgt er voor dat u uw lidmaatschapskaart krijgt, als u tenminste uw contributie betaalt.

Willem Wijermars, duidelijk het hoofd der school, sorry van het secretariaat. Hij is de eerstverantwoordelijke voor alles wat er op Bezuidenhoutseweg 195 gebeurt. En hij heeft ook een hond, maar die staat niet op de foto.

Anne Marie Hogeweg-Bevers, doet de Tedenadministratie. Als u verhuist, stuur haar dan ook een kaartje. Ze zet voortdurend iedereen in de partij op zijn plaats en kon ons bevestigen dat wij op het moment van de foto 13.088 leden hadden.

Kitty Warburg, bekend van Democraat en congressen. Kitty verdeelt haar tijd tussen de redactie van de Democraat en het verlenen van bijstand op het partijsecretariaat. Voorts verricht zij secretariaatswerkzaamheden voor de Adviesraad, wier vergaderingen zij ook verslaat voor ons partijblad.

Hans Muylaert tenslotte is de financiële man. Hij voert de administratie en doet de boekhouding van de partij. Voorwaar een taak om grijze haren bij te krijgen, maar Hans blijft er bij lachten.

Op het moment dat deze foto gemaakt werd, was Marieke Cohen Jehoram er helaas niet bij. Gelukkig is zij er altijd wél bij - en al jaren - als er werk aan de winkel is. En dat is er heel vaak, en dus is het plaatje zonder haar niet compleet.

U kent de bemanning van de Bezuidenhoutseweg 195 nu van gezicht en weet wie u voor u hebt als u belt en hoort 'DEMOCRATEN '66'.

VERVOLG GASTRUBRIEK

het uitblijven van een dergelijke discussie is het nog steeds mogelijk dat de inkomens van dienstplichtigen tot sluitpost van de begroting gemaakt worden. Dit bleek nog eens heel duidelijk toen het op zichzelf positief te waarden besluit om dienstplichtigen zelf hun leeftijd van opkomst (18, 19 of 20 jaar) te laten bepalen, uitsluitend genomen werd om financiële redenen.

Wanneer tegen het einde van dit jaar het dienstplichtbeleid opnieuw aan de orde komt, is het aan de Kamer om duidelijk te maken dat men onderhand uitgekeken is geraakt op het tafereel van komende en gaande commissies belast met de bestudering van dat dienstplichtbeleid en dat de tijd daar is om nu eindelijk eens een hap uit de hete brij te nemen in plaats van er omheen te blijven draaien. Hier ligt dus ook een taak voor de D'66 parlementariërs.

STEMRECHT

ALS U WILT STEMMEN OP HET CONGRES .....

LEES BLZ. 3

HET HOOFDBESTUUR

UIT DE HB VERGADERINGEN

28 juni

In een - nog net voor de vakanties - goedbezichte HB-vergadering informeert Martien van Dedem (voorz. PSVI) de aanwezigen over de inschrijving op de in dit najaar te organiseren PSVI-cursussen, die verheugend groot is.

Een notitie "D'66 en het bedrijfsleven" van de voormalige vice-voorzitter politiek bepleit de noodzaak om een werkgroep samen te stellen die zich actief dient te oriënteren op datgene wat er bij organisaties van werkgevers en werknemers leeft. De secretaris organisatie zal op een der komende vergaderingen met een wat meer gespecificeerde taakomschrijving en suggesties voor deelnemers komen.

Bij het bespreken van een notitie van de vice-voorzitter organisatie over de procedures die gevolgd dienen te worden bij de interne kandidaatstelling wordt melding gemaakt van de tegenstelling die er ligt tussen de noodzaak om de leden van D'66 optimaal te kunnen informeren over de kandidaten voor vertegenwoordigende lichamen en het gevaar dat dit anderzijds als een vorm van bevoogding wordt ervaren. Een verdere uitwerking en amendering zal nog plaats vinden en opnieuw besproken worden. Later zal het als voorstel aan de ALV kunnen worden voorgelegd.

19 juli

Tijdens deze vergadering vertoefde Jan Veldhuizen onder de hoede van mevrouw Thatcher, terwijl ook de meeste andere HB-leden elders van zon of regen genoten. Slechts 7 HB-leden hielden de partij in de koers.

De notulen bevatten geen specifiek te benadrukken feiten, hetgeen veroorzaakt wordt door het doorschuiven van agendapunten omdat het quorum niet aanwezig is, met uitzondering van de concept-congresagenda die vastgesteld moest worden en die u in deze Democraat vindt.

9 augustus

Het resultaat van de grondslagen-diskussie ligt in de vorm van een concept-tekst gereed. Deze is tot stand gekomen in samenwerking met leden van de SWB-werkgroep Grondslagen en de vice-voorzitter politiek en het regio HB-lid van Drenthe. De tekst zal aan de ALV ter discussie worden voorgelegd, vergezeld van HB-resolutie 1 (zie elders in deze Democraat), waarin het HB voorstelt te besluiten de aktiebeginselen in het Beleidsprogram hieraan aan te passen.

Het grootste deel van de vergadering wordt gewijd aan het verzoek dat de voorzitter van de PvdA heeft gedaan om over te gaan tot een formeel over-

leg van de partijvoorzitters van de progressieve partijen, waar dan informatie en gedachten uitgewisseld kunnen worden over bepaalde maatschappelijke problemen. Een publikatie in de darbladen, waarin melding wordt gemaakt van het ongenoegen van de PCN, omdat de voorzitter van deze partij niet bij het tot heden gevoerde informele overleg was uitgenodigd, was aanleiding voor veel leden om te informeren of in dit overleg de eerste stappen werden gezet naar een progressief akkoord. De vice-voorzitter politiek die voor D'66 bij het informele overleg aanwezig was maakt duidelijk dat slechts over bepaalde maatschappelijke problemen gesproken zal worden en een gedachtenuitwisseling zal plaatsvinden.

Over de vraag of tot formalisering van dit overleg zal moeten worden overgegaan zal een advies worden gevraagd aan de Adviesraad, waarna het HB haar standpunt zal bepalen.

Jan Veldhuizen.

AUTOMATISERING

LEDENADMINISTRATIE

In juni 1978 stelde het hoofdbestuur een "adviescommissie voor de mechanisering of automatisering van de ledenadministratie en financiële administratie" in, omdat de ledenadministratie voor ruim 12.000 leden nauwelijks meer met de hand en met behulp van een eenvoudige adressemachine was te regelen en bovendien nauwelijks service aan (sub)regio's en afdelingen kon worden verleend.

Nadat deze commissie eind september 1978 had geadviseerd de ledenadministratie te automatiseren en hiervoor gebruik te maken van een computerservicebureau, nam het HB een principe-beslissing en stelde een invoeringscommissie in. Deze commissie stelde een offerte-aanvraag op, evalueerde de ontvangen offertes, deed voorstellen aan het HB en op 12 juni 1979 tekenden Jan Prevoo en ondergetekende het kontrakt met Alpha Computer Diensten B.V. te Rotterdam.

Inmiddels zijn de gegevens van 13.089 leden ingevoerd en op de adreswikkel van deze Democraat is een door de computer bedrukt etiket geplakt. Sommige leden ontvangen deze keer nog een geschreven wikkel, omdat wij nog niet geheel klaar zijn.

Ongetwijfeld zijn er nog fouten ingeslopen en de nieuwe postcode is ook nog niet vermeld, maar de eerste stap is gezet en geleidelijk zullen wij een accuraat ledenbestand gaan

krijgen. Zover is het nog niet en de medewerkers van het landelijk secretariaat zullen de komende maanden hun handen nog vol hebben om de fouten te corrigeren, verhuizingen en alle andere mutaties in te voeren. Als het een beetje meeloopt, hopen wij eind 1979 bij te zijn en de meeste fouten te hebben gecorrigeerd.

Wij kunnen dat zeker niet alleen! Zowel de leden als de besturen van de afdelingen zullen het landelijk secretariaat hierbij moeten helpen. Vooral van de (sub)regio- en afdelingsbesturen hebben wij dringend medewerking nodig. Deze dagen ontvangen zij een brief met nadere aanwijzingen over de gegevens, die wij nog nodig hebben en de controle die wij van hen verwachten. Daar staat echter tegenover, dat deze besturen, nadat nadere gegevens zijn ingevoerd, regelmatig (naar verwachting tien maal per jaar) een volledig bijgewerkte ledenlijst van hun eigen (sub)regio of afdeling krijgen. Bovendien kunnen zij straks onder nader te bepalen voorwaarden etiketten van hun eigen leden opvragen.

Ook de acceptgirokaarten, betalingsherinneringen, lidmaatschapskaarten etc. zullen binnenkort door de computer worden vervaardigd.

Uiteraard vragen wij ook de D'66-leden om ons te helpen een goede en vooral accurate ledenadministratie op te bouwen.

Dit betreft de volgende punten:

- Meld fouten in de adressering direkt aan het landelijk secretariaat door de adreswikkel te corrigeren en in een envelop op te zenden naar het landelijk secretariaat;
- Geef adreswijzigingen en naamswijzigingen eveneens zo spoedig mogelijk schriftelijk door aan het landelijk secretariaat (ook hiervoor kan een gecorrigeerde adreswikkel worden gebruikt);
- Gebruik voor contributiebetalingen alleen de toegezonden acceptgirokaarten, omdat deze kaarten rechtstreeks door de computer kunnen worden verwerkt;
- Toon enig begrip voor de problemen verbonden aan de invoering van een geautomatiseerde ledenadministratie voor ruim 13.000 leden en wordt niet boos, wanneer niet alles direkt vlekkeloos verloopt.

Tenslotte wil ik dit artikelje ook gebruiken om de leden van de beide commissië bedanken voor hun hulp en adviezen, die tot de invoering van dit systeem hebben geleid. Wij hopen dat wij ook op het administratieve vlak zullen aantonen een van de grotere partijen te zijn geworden.

Frans Rogier,
vice-voorzitter organisatie.

UIT HET EUROPEES PARLEMENT

In de verkiezingscampagne - en ook al daarvoor - heb ik beloofd regelmatig verslag te zullen doen van onze werkzaamheden in het Europees Parlement. Behalve dat dit op congressen, Europa-dagen, in werkgroepen, afdelings- en regiovergaderingen kan gebeuren, is uiteraard "de Democraat" het aangewezen middel om regelmatig informatie te geven. Suzanne Dekker en ik stellen ons voor om beurten een of meer kolommen te vullen. Wilt u ons schrijven of bellen dan vindt u hieronder onze adressen en telefoonnummers; we hopen op een vruchtbare communicatie tussen onze Europese fractie en de leden van onze partij. Aan goed gestructureerde contacten met het Hoofdbestuur, Tweede Kamerfractie, Europa-werkgroep e.d. hechten we grote betekenis; daaraan wordt het nodige gedaan.

Na de fantastische verkiezingsuitslag op 11 juni, die terecht met grote feestvreugde in Utrecht werd gevierd, zijn we meteen begonnen ons werk te organiseren en ons voor te bereiden op de eerste week Straatsburg die op 17 juli begon. We zonden twee brieven naar de toenmalige Voorzitter, de heer Colombo; in één stelden wij dat, nu er niet minder dan 24 onafhankelijken, w.o. 2 D'66-ers in het Parlement kwamen (tegen vroeger 3) een evenredig aantal commissie-plaatsen aan deze groep zou moeten toevallen. Wij spraken onze voorkeur als volgt uit:

De Goede : 1. Economische en monetaire commissie, 2. Begrotingen, 3. Politieke commissie, 4. Ontwikkelingssamenwerking.

Mw Dekker: 1. Energie en onderzoek, 2. Sociale Zaken, werkgelegenheid en onderwijs, 3. Milieubeheer, volksgezondheid, consumentenbescherming.

In Straatsburg is na veel getouwtrek uit de bus gekomen dat de onderstreepte commissies ons worden toegewezen. (Ieder parlamentslid krijgt één commissieplaats, plus een plaatsvervangend lidmaatschap.) Met deze toewijzing mogen we tevreden zijn, temeer als we bedenken dat onder Suzanne's commissie ook emancipatie-zaken ressorteren. Beide commissies behoren tot de belangrijkste.

In de tweede brief hebben wij - op grond van congresbesluiten van maart j.l. - aangekondigd te willen bevorderen dat twee nieuwe commissies worden ingesteld; één met betrekking tot de opstelling van een Europese grondwet en één betreffende Emancipatievraagstukken. Deze brief

is door de heer Colombo doorgezonden naar de fracties. (Eén der fractievoorzitters heeft in de plenaire vergadering verklaard dat deze brief in discussie is; mogelijk wordt aan ons verzoek voldaan door de instelling van sub-commissies).

Suzanne Dekker en ik brachten een bezoek aan de Europese Commissie in Brussel; we werden ontvangen door Commissaris Vredeling en medewerkers van zijn Kabinet. Een aantal onderwerpen passeerde de revue, w.o. uiteraard de werkgelegenheid, emancipatie en het moeizaam verlopende overleg tussen de Europese instellingen, werkgevers en werknemers. Er zullen meer gesprekken, ook met andere Commissarissen, volgen.

Als voorlopige onderlinge werkverdeling tussen Suzanne Dekker en mij geldt dat ik de werkzaamheden zal volgen van de Politieke Commissie, Economische en Monetaire Commissie, Begrotingen, Sociale Zaken, werkgelegenheid en onderwijs (samen met Suzanne), Landbouw, Regionaal Beleid (ook met Suzanne) en Ontwikkelingssamenwerking.

Suzanne Dekker volgt het werk van de Juridische Commissie, Sociale Zaken e.d., Regionale zaken, Milieu, gezondheid en consumentenzaken, Energie en onderzoek, Externe economische betrekkingen en Reglementen en Verzoekschriften. Op grond van opgedane ervaringen kan daar in de toekomst uiteraard verandering in komen. Dit is ons voorlopig startprogramma.

In de week voorafgaande aan Straatsburg reisden we voor een driedaags bezoek naar Luxemburg. Telefonische contacten met onafhankelijken in Italië, België, Denemarken en Engeland brachten ons daartoe; misschien zou het mogelijk zijn een aantal afspraken te maken ter bescherming en zekerstelling van onze belangen als "kleintjes".

Wij bepleitten daar regelmatig gemeenschappelijk overleg, een directe opneming van contact met het Presidium van het Parlement en een zoveel mogelijk één lijn trekken ten opzichte van de grote fracties. Ook vroeg ik uitvoerig aandacht voor onze opvattingen over Europese partijvorming.

Helaas waren de uitkomsten van dit beraad anders: 14 van de 24 onafhankelijken besloten tot de oprichting van een fractie.

Ik heb gesteld dat wij daaraan niet konden meedoen om een drietal redenen:

1. Criterium voor de oprichting van een politieke fractie is dat men de-

zelfde politieke gezindheid bezit. Dit nu leek ons D'66-ers niet aanwezig, immers anti-Europa vertegenwoordigers uit Denemarken, de Vlaamse Volksunie, de Waalse taalpartij, Radicaal uit Italië en Democraten uit Nederland kunnen moeilijk als politiek eensgezinde groep worden geduid. Bij debatten zouden wij bezwaarlijk kunnen toestaan dat anderen voor ons het woord zouden voeren.

2. Onze partij heeft vorig jaar november in Breda besloten dat we onafhankelijk de verkiezingen zouden ingaan en ook de eerste tijd onafhankelijk zouden opereren in het Europees Parlement. Aan de hand van het feitelijk stemgedrag zouden we een komend congres (over enige tijd) hopenlijk kunnen adviseren tot nadere stappen, w.o. een mogelijke aansluiting bij een der bestaande fracties.

3. Gelet op het feit dat het minimum-aantal leden voor een fractie - volgens een liggend voorstel - zou worden verhoogd van 10 tot 21 leden (o.m. in verband met de verdubbeling van het totaal aantal leden van het Parlement: van 198 naar 410) leek ons de manoeuvre niet vruchtbaar. We besloten dus niet toe te treden tot deze nieuwe fractie en onafhankelijk te blijven. Later zouden 3 van de 14 weer uittreden als gevolg van het wel zeer solistisch optreden van de Italiaan Panella, die als leider van de groep optrad.

Bedoeld voorstel - tot verhoging van het minimum-aantal leden dat nodig is om een fractie te kunnen vormen - heeft tot tumultueuze toestanden in de plenaire vergadering geleid. Het was voor ons in wezen een slag om de rechten van minderheden in het Parlement veilig te stellen. Deze slag - persberichten bevestigden dat - is voorlopig door ons gewonnen. Mijn voorstel tot terugverwijzing naar de bevoegde commissie met de opdracht tot herziening van het reglement met de bedoeling alle discriminerende bepalingen t.o.v. de kleintjes te verwijderen werd na een rumoerige nachtzitting weliswaar toen afgewezen, na het weglopen van de gehele socialistische fractie werd een schorsing onvermijdelijk, waarna 's morgens bij hervatting mijn voorstel werd ingediend door de conservatief Scott-Hopkins. Aanneming was toen een kwestie van een hamerklop. Dit zeer woelige debat - ongekend in Straatsburg - heeft behalve toezeggingen van de grote fracties tot betere regeling van spreektijd, rapporteurschappen, technische fractie-assistentie e.d. voor de "kleintjes" een fundamenteel keerpunt opgeleverd: met steun van b.v. Nederlandse socia-

listen is uitgesproken dat de onafhankelijken op dit moment elementaire rechten ontberen. Dat moet worden goedge maakt. Ik ben ervan overtuigd dat bij voortzetting van deze strijd in september a.s. - waaraan we ook dan met overtuiging zullen deelnemen - duidelijk winst zal worden geboekt, die het democratisch gehalte van het Europees Parlement zal versterken.

Madame Veil werd weliswaar tot voorzitter gekozen, maar dan wel met slechts drie stemmen meer dan de vereiste meerderheid en dan nog pas bij de tweede stemming. Wij hebben blanco gestemd. Wij voelden ons niet in het minst gebonden door afspraken in het oude parlement tussen Liberalen en Christen-Democraten gemaakt. Op mijn uitnodiging de Voorzitterskandidaten vooraf een korte verklaring te laten afleggen over de wijze van gebruik van het mandaat als voorzitter en over hun opvatting betreffende de minderheden in het parlement werd niet ingegaan, dit tot misnoegen van - alweer - meerdere Nederlandse socialisten. Madame Veil heeft van haar eerste weekje voorzitterschap niet veel gemaakt. Integendeel, met spijt moet worden gezegd dat zij de vergaderingen slecht leidde, meermalen tot consternatie aanleiding gaf, weinig tot niets van het reglement afwist of begreep, ja zelfs meermalen het reglement geweld aandeed.

Behalve de officiële redevoeringen van het oudste lid in jaren, de fractievoorzitters, (wij mochten daarbij niet spreken "omdat dit het plechtige deel der zitting was"!!) de nieuwgekozen voorzitter, de Ierse voorzitter van de Raad van Ministers en de voorzitter van de Europese Commissie is de week voornamelijk besteed aan een debat met de Commissie en Raad over hoofdlijnen van beleid. Veel spectaculairs heeft dat niet opgeleverd. De echte inhoudelijke debatten moeten nog komen, b.v. aan de hand van de begroting voor 1980, waarover nu een voorlopig en inleidend debat werd gevoerd.

Suzanne Dekker hield haar maiden-speech bij het debat over de Vietnamese bootvluchtelingen. Kort en puntig. Vele afgevaardigden combineerden hun waarneming via het oor met die van het oog (door zich half om te draaien, we zitten immers op de achterste rij); zij kreeg zichtbaar instemming met haar optreden. Behalve dat we stemden voor een ontwerp-resolutie van Christen-democraten, Liberalen en Conservatieven, die tot flinke steun aan de vluchtelingen opriep, stemden we ook voor een socialistische die afkeuring uitsprak over het als politiek wapen gebruiken van voeshulp. (De EEG-commissie had de voeshulp aan Vietnam stopgezet als protest tegen de vluchtelingenstroom.) Dit stemmen

voor beide resoluties; één van links en één van rechts, ontlokte aan een kersverse CDA-afgevaardigde de uitspraak: "Zie je nou wel, D'66 kiest alweer niet." We besloten op dit soort domme praat voortaan met gepast stilzwijgen te reageren.

Samen met onafhankelijken uit België en Italië dienden wij een ontwerp-resolutie in inzake kernenergie, dit naar aanleiding van de conclusies van de Europese Raad van eind juni. In deze resolutie wordt gevraagd de aldaar getrokken conclusies - zonder meer doorgaan met kernenergie in Europa - in heroverweging te nemen. We drongen er daarnaast op aan onmiddellijk alternatieve energiebronnen met kracht te ontwikkelen en te bevorderen dat flinke besparingsprogramma's zouden worden opgezet en uitgevoerd.

Deze resolutie werd - ondanks ons verzet en dat van enkele Nederlandse socialisten - niet op de agenda gezet. "Niet urgent genoeg."!!

Het eerste weekje Straatsburg overziende meen ik te mogen zeggen dat we ons goed hebben gevoeld, dat er naarmate de week vorderde meer naar ons werd geluisterd (Madame Veil liet op het laatst de koptelefoon voortdurend op haar franse oortjes wanneer wij het woord voerden), kortom: D'66 was duidelijk aanwezig. En daarvoor zijn we tenslotte gekozen.

Aar de Goede.

Adressen en telefoonnummers:

Aar de Goede, Brederode 28, LEIDERDORP. tel. 071-890769	Suzanne Dekker, Burg.Patijnlaan 470 DEN HAAG. tel. 070-453607
--	--

NIEUWS uit de regio

REGIO ZUID-HOLLAND

Discussieavond GRONDSLAGEN

Ter voorbereiding van het landelijk najaarscongres wordt op donderdag 11 oktober 's avonds een discussieavond georganiseerd door het regio-bestuur over de voorgestelde tekst van de grondslagen zoals die behandeld zal worden op het najaarscongres.

Het is een goede zaak om in de regio vast te discussiëren over de grondslagen, zodat de leden uit Zuid-Holland goed voorbereid op het congres kunnen komen.

Geprobeerd zal worden deze avond één van de opstellers van de hoofd-bestuurstekst bij de discussie te betrekken.

Ik hoop u te mogen begroeten op donderdag 11 oktober om 20.00 uur in de Oxfordzaal van Hotel Central, Lange Poten 6 in Den Haag (dicht bij het Centraal Station) voor een vruchtbare discussie.

Ruud Stam
regio-voorzitter

PARTICULIER OMBUDSWERK in Waddinxveen

Hans Barth, voor D'66 lid van de gemeenteraad van Waddinxveen, en Vincent Krauwier, voorzitter van de afdeling in die gemeente, deden bij herhaling voorstellen om te komen tot de benoeming van een officiële ombudsman in hun woonplaats. Tot nu toe zonder succes.

Omdat zij van mening waren dat je de burgers in hun behoefte aan informatie en hulpverlening niet de dupe mag laten worden van de laksheid van de overheid, begonnen zij zelf met een wekelijks spreekuur. Op maandagavond in café "Sport", Naarmate dit initiatief meer bekendheid kreeg, werd het werk voor twee man te veel. Niet alleen aan tijd, ook aan deskundigheid schortte het zo nu en dan de beide Democraten. Intussen hebben zij - anderhalf jaar na de start - een complete vrijwilligersorganisatie op weten te bouwen, die met mensen uit allerlei politieke richtingen geheel belangeloos het ombudswerk doet. Adviezen en eventuele begeleiding zijn gratis en er wordt een strikte geheimhouding gegarandeerd.

De plaatselijke krant zei er onder meer dit van: "De medewerkers aan het ombudswerk doen dit allen als vertegenwoordigers van de Waddinxveense samenleving. Dat dit voor een deel gebeurt onder de vlag van D'66, komt met name omdat het één van de belangrijke punten uit het beleidsprogramma van de fractie is."

Een initiatief dat naar het oordeel van de redactie het vermelden en wellicht hier of daar het navolgen waard is.

Wie er meer over wil weten belle Hans Barth: 01828 - 2647.

REGIO OVERIJSEL

In de regiovergadering van 16 juni jl is een nieuwe voorzitter gekozen en wel: Pieter Fokkink,

Klompmakersweg 9, Markelo.
Overigens blijft de samenstelling van het regiobestuur ongewijzigd.

REGIO NOORD-BRABANT

Betreft: bestuurswisseling.

Het secretariaat van de regio Noord-Brabant zal vanaf heden tot de algemene regiovergadering van 6 oktober a.s. worden waargenomen door: Maurice Witsema, Akeleilaan 1, 5582 GG Waalre, met het verzoek alle stukken en correspondentie daarheen te zenden.

Algemene Regio Vergadering Brabant

Leden van de regio Noord-Brabant, houdt zaterdag 6 oktober 1979 vrij voor de belangrijke Algemene Regio Vergadering Brabant. Op de agenda komt onder meer voor: Huishoudelijk gedeelte, Bestuursverkiezing, Rede door Maarten Engwirda.

D'66 Statenfractie Noord-Brabant

De vergaderingen worden gehouden in het Provinciehuis, Brabantlaan 1, Den Bosch. Aanvang 19.30 uur. Vergaderdata in 1979: 20/8, 3/9, 10/9, 24/9, 1/10, 15/10, 22/10, 5/11, 12/11, 26/11, 3/12 en 17/12. Eerste kwartaal 1980: 14/1, 21/1, 4/2, 11/2, 25/2 en 10/3.

Marya van Empel.

In Boxmeer is een initiatiefgroep aan het werk om een afdeling op te richten.

Contactadres: Lonneke Klys v. Spijkstraat 126 Boxmeer, tel. 08855-4600

REGIO GELDERLAND

AANKONDIGING!

Het regiobestuur nodigt de leden uit Gelderland hiermede graag uit voor de najaars-ARV op

zaterdag 13 oktober a.s. te Ede in Cultureel Centrum "De Reehorst".

Regionieuws nr.5 (met agenda en congressstukken) zal half september per post worden toegezonden aan alle leden.

Het regiobestuur verzoekt derhalve de afdelingsbesturen om de eventuele afdelingsvergadering te houden in de periode 24 september - 4 oktober.

Sluitingsdatum voor resoluties, moties en amendementen is 6 oktober a.s.

Op de agenda staat in ieder geval de verkiezing van de regiovoorzitter, vice-voorzitter, eerste penningmeester en bestuurslid.

Postadres Regio Gelderland is: Postbus 66, Zevenaar.

Jan Traag.

ingezonden
BRIEVEN

ALLE OMROEPEN EVEN KLEIN

In de hitte van het debat over de wijziging van de Omroepwet hebben vier Kamerleden een motie ingediend, waarin de regering werd uitgenodigd de Kamer op korte termijn een nota aan te bieden, bevattende de resultaten van een onderzoek naar de voor- en nadelen van de diverse modaliteiten van omroepverkiezingen, opdat de Kamer zich kan uitspreken over de meest wenselijke verschijningsvorm van zulke verkiezingen. Die Kamerleden waren aanvankelijk Kosto (PvdA), Mertens (D'66), Keja (VVD) en Wolff (CPN). Kennelijk heeft daarna iemand Keja aan z'n verstand gepeuterd dat hij in strijd handelde met het regeerakkoord CDA-VVD. In ieder geval liet hij op de valreep zijn naam schrappen. Van de weeromstuit trok toen Kosto, die de motie in gedachten al roemloos ten over zag gaan, zonder daar Mertens of Wolff nog in te betrekken, de motie in. Een aanzet die tot een hervorming van het omroepbestel had kunnen leiden was daarmee van de baan.

Nu mag men zich van die aanzet geen overdreven voorstelling maken.

- a. Er is een onderzoekje gedaan in 1978 door Amsterdamse politicologen met onderstaand resultaat: "Vóór omroepverkiezingen" is volgens dit onderzoek bijde:

CDA	25%
VVD	29%
PvdA	37%
D'66	44%.

 Had u de volgorde anders verwacht?
- b. Er is een NIPO-onderzoek geweest in mei 1979. De uitslag van de "verkiezingen" zou volgens dit onderzoek luiden:

	huidige aanhang	1978	1979
AVRO	24	17	18
TROS	22	25	23
KRO	16	10	12
VARA	13	15	15
NCRV	13	13	14
VOO	7	10	9
VPRO	3	5	7
EO	2	5	2

Opmerkingen:

- 1. Geen wonder dat minister Gardeniërs van CRM niets voor omroepverkiezingen voelt en alleen maar een notitie wil maken over de voor- en nadelen van verkiezingen

- 2. De omroepen met C-status slagen er blijkbaar volledig in om via hun programma's hun identiteit te "verbeelden", zich te profileren. Je zou zeggen dat pluriformiteit alleen nog maar te handhaven is door alle omroepen even klein te maken.

P. Hans Frankfurter.
(Door de redactie, i.c. Piet van Baarsel, bekort).

NASCHRIFT: BINNEN DE SWB-WERKGROEP KUNSTEN EN MEDIA BUIGT ZICH MOMENTEEL OVER EEN CONCEPT-NOTA, DIE DE CONTOUREN VAN EEN GEHEEL NIEUW OMROEPBESTEL AANGEEFT.

D'66 EN ROZE ZATERDAG - vervolg

Op mijn ingezonden brief "D'66 en Roze Zaterdag" zijn een paar reacties gekomen. Eén daarvan stelde dat het juist was dat D'66 niet aan de demonstratie in Roermond deel heeft genomen. Deze reactie kwam van de heer Oomens. De tendens van de reactie van de heer Oomens was dat hij wel vond dat er opgekomen moet worden voor de rechten van homoseksuelen, maar dat demonstreren hiervoor, speciaal in dit geval, een inmenging zou betekenen in kerkelijke aangelegenheden. De heer Oomens ging hierin zover dat hij demonstreren in één adem noemde met "een verbod doen op."

Ik vind dat je "iets verbieden" en "demonstreren" niet in één adem mag noemen. Waar de ene groep de andere groep iets kan verbieden is sprake van een dictatoriale situatie, waar nog gedemonstreerd kan worden is sprake van democratie. Wat in Roermond op Roze Zaterdag gebeurde was duidelijk een democratisch gebeuren en niet een inmenging in kerkelijke aangelegenheden, omdat men zijn weerwoord gaf op uitspraken van Gijssen. Dat is toch niet, zoals de heer Oomens stelt, betutteling. Nee dat is het aangaan van een dialoog om betutteling van kerkelijke zijde tegen te gaan. De homoseksuelen wilden in Roermond alleen maar duidelijk maken dat ze in een maatschappij willen leven waarin ze zich vrij kunnen ontplooien. Om tot zo'n maatschappij te komen is een bepaald moraal-klimaat vereist. Als de totstandkoming van dit klimaat, waarin een ieder zich vrij kan ontplooien (natuurlijk moet dit niet tot last van een ander zijn!), in gevaar dreigt te komen dan moet daar actie tegen ondernomen worden. Een openbare demonstratie is dan een goed actie-middel, vooral omdat dan vele ogen op je gericht zijn.

In het slot van zijn reactie zegt de heer Oomens: "dat als je de ander niet de vrijheid geeft anders te zijn, je de grondslag legt voor de dictatuur." De heer Oomens bedoelt hier waarschijnlijk mee dat Gijssen

vrij moet zijn te zeggen wat hij wil. Dat ben ik volkomen met de heer Oomens eens. Maar je moet ook vrij zijn te demonstreren als die vrijheid in deze door bepaalde uitspraken in gevaar dreigt te komen.

Een andere reactie op mijn ingezonden brief kwam van een D'66-er die vermoedde dat D'66 bang was leden te verliezen door aan de demonstratie deel te nemen. Hij had aan het HB gevraagd Gijssen er op te wijzen dat hij aan discriminatie deed. Het HB had gereageerd op dit verzoek door te zeggen dat de uitspraken van Gijssen zover van D'66 afstaan en dat het zozeer een probleem van het CDA is dat de hele kwestie maar aan het CDA overgelaten moet worden. Als dit inderdaad het standpunt van het HB is wil ik hierop zeggen dat je vooral waar het zaken zoals homosexualiteit betreft niet al teveel van een CDA, met figuren als Van Agt, kunt verwachten.

Ten tweede, uit wat ik hierover geschreven heb, moet toch duidelijk blijken dat de hele kwestie niet alleen een zaak is voor het CDA, maar voor alle democratische partijen, die opkomen voor vrijheid van het individu.

Rob Smits
Titiaanstraat 27'
Amsterdam.

D'66 EN ROZE ZATERDAG

Op de reactie van de heer Oomens in de Democraat van juli 1979 dient een tegenreactie te volgen. De rooms-katholieke kerk heeft in de wereld en ook nog steeds in Nederland een zo grote macht en invloed, dat haar uitspraken en opvattingen ook in het leven van anderen ingrijpen. Haar veroordelingen, van welk leefpatroon dan ook, kunnen en zullen gretig door anderen worden aangegrepen als argument en wapen tegen deze leefpatronen.

Bovendien mag men op grond van zijn particuliere geloofsovertuiging anderen niet beledigen en mogelijk hun vervolging provoceren. Een protest hiertegen met intolerantie te betiteln is toch wel de dingen op hun kop zetten. Mogelijk raken we hier de hamvraag waar de grenzen van de tolerantie liggen, of liever waar tolerantie ophoudt een deugd te zijn.

Vervolgens komt de vraag op of de houding die de heer Oomens aanbeveelt en die neerkomt op de opvatting dat homofielen die nog rooms blijven dat dan zelf maar moeten weten, niet harteloos is en of deze "ver van mijn bed theorie" niet belangrijke psychologische waarheden negeert. Maar weinig mensen behoren uit eigen vrije verkiezing tot een kerkgenootschap. In de overgrote

meerderheid der gevallen zijn zij er door geboorte lid van; het later ermee breken roept spanningen op die lang niet allen kunnen verdragen.

J.J.W.Blok
Eindhoven.

Discussie gesloten (red.)

J E R U Z A L E M

Naar aanleiding van de mededelingen van de "Subwerkgroep Midden-Oosten" van de SWB D'66 in de "Democraat" no.9 van december 1978 het volgende ter herinnering en ter attentie.

De "Oude Stad" oftewel Oost-Jeruzalem werd in 1948 door het Arabisch Legioen veroverd en bezet. Later werd Oost-Jeruzalem door Jordanië geannexeerd, terwijl dit in strijd met de verdeelingsresolutie der Verenigde Naties gebeurde. Gedurende de 19 jaar van Jordaanse annexatie werd iedere Jood de toegang tot de klagmuur ontzegd, werd de Joodse wijk verwoest, terwijl de zich aldaar bevindende synagogen wedenontheiligd. Oost-Jeruzalem viel in de Zesdaagse Oorlog van 1967 in Israelische handen. Sindsdien wordt iedere toerist of Israëliër, die op vrijdag de Tempelberg in Oost-Jeruzalem zou willen bezoeken, door Israelische militairen tegengehouden ..... om de Moslims daar een ongestoorde dag van gebed te verzekeren. Het ziet er echter niet naar uit, dat de Israeli geneigd zijn dit deel van hun "Amsterdam" - Oost-Jeruzalem - aan de Arabieren of aan de internationalisatie prijs te geven. Hoe zouden de Nederlanders zich voelen, indien ze bijvoorbeeld Amsterdam-Oost aan de internationalisatie of aan Duitsland prijs zouden moeten geven? Voor de eis dat Israel Oost-Jeruzalem zou moeten prijsgeven is noch in de geschiedenis, noch in de religie (volgens de geschiedschrijvers is Mohammed nooit in Jeruzalem geweest), en noch in het internationaal recht enig grond te vinden. Waarschijnlijk is dat Israel hier van geen wijken wil weten, tenzij over de lijken der Israeli.

Marcel Huppe,
Utrecht.

BURGEMEESTERSBENOEMINGEN OF DE SLUIPENDE CORRUPTE VAN DE MACHT

Met verbazing las ik het stukje "Burgemeestersbenoemingen" op blz.5 van de Democraat van juni 1979. Dat D'66 tegenwoordig tracht burgemeestersposten te krijgen is nog tot daar aan toe: tenslotte is D'66 bezig een blijvertje te worden in de Nederlandse politiek. Maar de aanbevolen procedure is toch al te zot!

Notabene onder invloed van D'66 is men in vele gemeenten enigszins afgestapt van het gekonkel achter de schermen met benoemingen voor nieuwe burgemeesters. In ieder geval kreeg de Raad wat meer invloed op het geheel door het opstellen van een "profiel", d.w.z. een meer objectieve vorm van selectie van de nieuwe burgemeester. Pas als het profiel klaar is dient men kandidaten te zoeken die bij het profiel passen. Maar nu wordt "Uit de Fractie" voorgesteld dat de plaatselijke D'66-afdeling er voor zorgt dat het profiel wordt aangepast aan de eventuele D'66-kandidaat! Daarmee maakt men natuurlijk de "profiel"-methode waardeloos.

Het mag misschien zo zijn dat andere partijen de in de Democraat beschreven methode toepassen. Ik weet het niet. Maar het is hoe dan ook D'66 totaal onwaardig.

Arend Meerburg

D'66 EN DE IDENTITEIT

een reactie op Democraat nr. 6

Als D'66 als partij op het standpunt staat, dat naast samenwerking met de PvdA geen alternatief mogelijk is, dan s.v.p. duidelijkheid, echter een dergelijke eenzijdige opstelling is geen redelijk alternatief voor de machtspositie van de PvdA.

Deze ons voorgehouden partner heeft tijdens de kabinetsformatie getoond zo te overvragen, dat het voor een redelijk denkens mens onmogelijk werd zich aan de partijdictatuur van de PvdA te onderwerpen. In N-H koos de PvdA voor het CDA (de bekende machtspolitiek); D'66 heeft hierop het PONH (progressieve samenwerking) terecht opgezegd.

Tijdens de Europese campagne werd de Duitse FDP aangeprezen als progressieve partner; niet zo heel lang geleden was dit een oer-conservatieve partij. Het kan verkeren - ook in de politiek. Daarom is het niet juist bij voorbaat andere uit te sluiten.

D'66 heeft haar eigen beleidsprogramma en dat telt voor de kiezers. Het zich bij voorbaat NAAST de PvdA opstellen is een hernieuwing van de zgn. bijwagen-politiek. Leden en kiezers hebben in het verleden duidelijk laten blijken hiervan niet gediend te zijn. Een herhaling zou voor D'66 dodelijk zijn. De leden zullen hierover een beslissing moeten nemen.

De oproep van Jan Terlouw voor een zelfstandig onafhankelijk D'66 heeft wonderen verricht. Alleen trouw aan deze opvatting, dus trouw aan onze progressieve opvattingen en aan onze

onafhankelijkheid, kan D'66 verder doen bloeien en dan kan niemand D'66 als een redelijk alternatief een halt toeroepen, een redelijk alternatief voor een groot deel van de huidige aanhang van PvdA, VVD en CDA.

Onze benen zijn sterk genoeg, we behoeven ons niet NAAST een ander op te stellen, WIJ ZIJN ONSZELF!!

(NB. wegens plaatsgebrek sterk ingekort).

Frans Dingemans,
Muiderberg.

D'66 EN DE IDENTITEIT

In de "Democraat" van juli hebben de heren Degenaar en Brinkhorst over dit onderwerp geschreven. De discussie heeft betrekking op de keuzevraag die ons van verschillende zijden wordt gesteld (zie ook Max van den Berg). Terlouw heeft terecht in een interview opgemerkt dat verwijten terzake niet terecht zijn. Van D'66 vraagt men hetgeen nog geen enkele partij - inclusief de CPN - gedaan heeft. Wij dienen ons echter op dit punt wel een mening te vormen.

Gelet op de huidige politieke verhoudingen kan m.b.t. toekomstige meerderheidskabinetten vastgesteld worden:

- a. de vorming van een rechts meerderheidskabinet is zonder D'66 niet meer mogelijk;
- b. ook de vorming van een stabiel links meerderheidskabinet is onmogelijk.

Linkse zowel als rechtse kabinetten zijn slechts mogelijk bij de gratie van de meest extreme exponenten. Deelname van D'66 aan een regering met zowel CPN als Boerenpartij is niet aanvaardbaar. Een regeerakkoord sluiten met de PSP zowel als met de kleine rechtse christelijke partijen is onwaarschijnlijk. Er resteren dan nog slechts drie mogelijkheden:

- 1. PvdA (+ PPR) - D'66 - CDA
- 2. PvdA (+ PPR) - D'66 - VVD
- 3. D'66 - CDA - VVD.

Van deze drie mogelijkheden zijn de eerste twee vergelijkbaar. De derde mogelijkheid heeft een ander karakter.

Voor wat betreft het beleid op korte en middellange termijn kan D'66 met de PvdA vaak tot een vergelijk komen. Onze visies over de toekomstige maatschappijvorm verschillen echter fundamenteel.

Met het CDA kunnen wij vaak samenwerken op sociaal, economisch en financieel gebied, alsmede ontwikkelings samenwerking. Hun conservatieve opvattingen over mensenrechten en menselijke vrijheden zijn echter niet de onze. Ten aanzien van de VVD liggen de zaken juist omgekeerd.

D'66 zal bij voorkeur met de PvdA een regering willen vormen. De keuze van de derde partner is echter open. Het is bekend dat binnen de PvdA weinig neiging bestaat tot samenwerking met de VVD; ook tussen deze partijen moet het echter mogelijk zijn afspraken te maken voor korte en middellange termijn. De visie op de toekomstige maatschappijvorm is de vaak verzwegen reden van de slechte contacten tussen PvdA en VVD.

Een combinatie D'66-CDA-VVD is te conservatief om vruchtbaar te kunnen zijn. Wij moeten daar dan ook niet naar streven. Indien in verband hiermede het land onregeerbaar zou blijken, dan kan over zo'n combinatie alsnog een discussie gevoerd worden tijdens een buitengewoon congres.

Bovenstaande - sterk bekorte en daardoor niet genoeg genuanceerde - stellingname is bedoeld om duidelijkheid te verschaffen, de discussie te concretiseren en om de verwijten over het uit de weg gaan van een keuze en het vervullen van een bijwagenrol t.o.v. de PvdA te doen verstommen. Een en ander zonder bepaalde partijen te "verketteren".

Peter van den Berghe.

HOE DENKEN WIJ OVER KERNENERGIE?

"Wat is eigenlijk het standpunt van D'66 over kernenergie?" Die vraag wordt door mijn omgeving vaak gesteld. Verlegen mompelend moest ik het antwoord altijd schuldig blijven; partijprogramma's gaven weinig uitsluitel en bevriende partijgenoten evenmin.

Walter Zegveld heeft daar, in een interview in Democraat no.6 (blz.10) nu eens duidelijk antwoord op gegeven. Maar dat antwoord roept bij mij dan wel een volgende vraag op: Wie of wat bepaalt eigenlijk een partijstandpunt over belangrijke kwesties als deze? De fractie in het parlement? Het Hoofdbestuur? de werkgroep(en) terzake? De Adviesraad? Of komt zo'n standpunt voort uit een gedachtenwisseling tussen alle leden via een Algemene Ledenvergadering?

Aan de laatste procedure kleven veel bezwaren, maar niettemin: Als we zien hoeveel kolommen, vergaderingen en microfoons een weinig aktueel punt als "grondslagen" al gevuld heeft, dan verdient een zo belangrijke zaak als kernenergie toch wel wat meer aandacht binnen de partij dan tot nog toe. Waarom daar niet eens een congres aan gewijd? Het risico van heftige interne discussies zouden we moeten durven nemen.

Op de discussie vooruitlopend, geef ik het volgende in overweging:

Het voorstel om de beslissing over kernenergie nog wat uit te stellen klinkt erg aantrekkelijk. Maar hoe reëel is dat, als we kijken naar de volgende cijfers?:

In 1978 dacht de overheid 114,8 miljoen gulden te besteden aan energie onderzoek (1), waarvan

kernenergie	85%
overig	15%

De in 1979 door het Rijk daadwerkelijk uitgegeven bedragen aan energie onderzoek worden geschat op 198,4 miljoen gulden (2), waarvan:

"zachte" energieën (wind, zón, aardwarmte en energiebesparing)	25%
kolen/olie/gas techn nologieën	13%
kernenergie (fusie en splijting)	57%
anderen	5%

Dus, een ontwikkeling ten goede, maar nog steeds wordt meer dan de helft van het totale budget aan kernenergie onderzoek besteed. De konklusie dat de gevestigde orde al gekozen, heeft voor kernenergie, ligt dan ook nog steeds erg dichtbij.

Wie iets anders wil, zal bewust een andere weg in een andere richting moeten kiezen, anders zal hij onvermijdelijk op de plek belanden, waar hij eigenlijk niet heen wou.

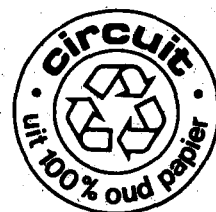
Of is de laatste conclusie verkeerd, en wou u daar best wèl heen?

De lezer stelle zich eens voor in de volgende situatie:

U bevindt zich met uw kind op de arm in een nauwe, doodlopende vallei. De weg daaruit wordt versperd door een robuust persoon met een pistool. De enige andere uitweg is een steil rotspaadje, dat u veel krachtsinspanning zal kosten. Alleen zou u het misschien nog tegen de bandiet opnemen. Maar u hebt uw kind bij u. Loopt u dan toch in zijn richting, in de hoop dat het pistool niet geladen blijkt?

Pauline van Tets,
Amsterdam.

- (1) Wetenschapsbudget 78, Staatsuitgeverij
- (2) Volgens nog niet officiële, maar wel nauwkeurig geachte cijfers.

STICHTING WETEN SCHAPPELIJK BUREAU

SUBWERKGROEP
NEDERLANDSE ANTILLEN

Bijeenkomst 12 juni 1979.

Op deze bijeenkomst werd het onlangs verschenen rapport van Weiterberg "Marcha pa progreso" besproken. Opgemerkt dient te worden dat dit rapport positief uit de bus komt, in zoverre dat het als een van de weinige rapporten betreffende de Nederlandse Antillen daadwerkelijk de zaken cijfermatig illustreert.

De discussie concentreerde zich voornamelijk op de ontwikkelingshulp van Nederland aan de Nederlandse Antillen. Dit als aanzet tot verder gaande discussie, die zal moeten leiden tot een standpuntbepaling van D'66 over onafhankelijkheid en hulp aan de Nederlandse Antillen, en een herziening/aanvulling van het D'66-programma. Met betrekking tot de onafhankelijkheid is gesteld dat voorlopig hier nog voorzichtigheid geboden is. De onzekere economische positie van de Nederlandse Antillen bieden voornamelijk een vrij onzekere toekomst.

De discussie omtrent de ontwikkelingssamenwerking richtte zich vooral op de wijze waarop de ontwikkelingshulp dient te geschieden. Op deze bijeenkomst werd besloten een rapport op te stellen dat als basis moet gaan fungeren voor het beleid van D'66 ten aanzien van de Nederlandse Antillen.

De eerstvolgende vergadering zal plaatsvinden op 11 september 1979 om 19.30 uur in het gebouw van de Tweede Kamer, Binnenhof, Den Haag.

Belangstellenden voor de werkgroep Nederlandse Antillen kunnen voor informatie contact opnemen met:

Siegfried Frans,
Schouw 34-22,
LELYSTAD.
tel. 03200 - 44079.

STUDIEDAG GEZONDHEIDSZORG

Deze studiedag zal worden gehouden op zaterdag 13 oktober in Krasnapolsky in Amsterdam.

Deze studiedag is speciaal bedoeld voor gemeenteraads- en statenleden en hun steunfracties, alsmede werkenden in de gezondheidszorg. Natuurlijk zijn andere geïnteresseerden van harte welkom.

D'66 neemt een vrij unieke plaats in tussen de andere partijen met betrekking tot haar standpunt over volksgezondheid. Het is dus alleszins de moeite waard hier verder over te discussiëren en ons standpunt op vele plaatsen te laten horen.

Onderwerpen studiedag: - GVO/Preventie - dr. E.F. Vogelaar
- 1ste Lijsgezondheidszorg - drs. J. Schiphorst
- Geestelijke gezondheidszorg - dr. G. Mik
- 2de Lijsgezondheidszorg - Th. van Berkestijn, arts

Programma: + 10.00 uur: Aankomst en koffie
10.30 uur: Opening coördinator werkgroep Volksgezondheid
10.35 uur: Inleiding Elida Wessel-Tuinstra
10.50 uur: Bovengenoemde vier inleidingen
12.15 uur: Lunch
13.30 uur: Forumdiscussie met de vier inleiders o.l.v. de coördinator van de werkgroep
+ 15.00 uur: Huiswaarts.

Onkosten: Er zal een kleine bijdrage in de onkosten worden gevraagd.

Ruud Stam, directeur S.W.B. D'66.

WERKGROEP PARLEMENT EN DEMOCRATIE

Op woensdag 19 september a.s. vindt in het gebouw van de Tweede Kamer in Den Haag om half acht de eerste bijeenkomst plaats van de nieuwe werkgroep Parlement en Democratie. Iedere belangstellende is van harte welkom. Om een indruk te krijgen hoeveel mensen er verwacht kunnen worden, is het aardig als u uw komst van te voren even telefonisch aankondigt.

De achtergronden van de werkgroep zijn in de afgelopen juli-Democratie door ondergetekende geschetst. Centraal staat dat het Parlement (volgens velen) door zowel externe als interne oorzaken veel minder invloed heeft op de maatschappelijke ontwikkelingen dan zou kunnen en ook moeten. D'66 is de partij bij uitstek die dit probleem ter harte zou moeten gaan. Het is aan ons om het geweklaag, hoe slecht het met de democratie gesteld is, constructief te beantwoorden en (te trachten) met een aantal oplossingen voor de dag te komen. Niet uit heimwee naar de begintijd van D'66, maar uitsluitend omdat het wel en wee van onze democratie nog steeds een centrale plaats inneemt in ons politiek denken en handelen. Het is de bedoeling om op 19 septem-

ber ideeën uit te wisselen over het onderwerp en een werkbare probleemstelling te formuleren.

Opgave inlichtingen, tlf.: 070-280616 of 070-648214 ('s avonds). U spreekt dan met de coördinator van de werkgroep i.o.

Bob van den Bos.

M A R K E R W A A R D

Begin 1980 zal D'66 een goed doortimmerd standpunt moeten innemen over de toekomst van de Markerwaard (P.K.B., Kamerbehandeling, etc.) In ons Beleidsprogramma staat dat D'66 de Markerwaard nog niet wenst in te polderen. Dit is natuurlijk in hoge mate onvoldoende. Er circuleren weliswaar enige persoonlijke standpuntbepalingen over deze zaak; een echt D'66-standpunt met een vrij volledige onderbouwing ontbreekt echter.

De SWB D'66 roept leden op die deskundig zijn op dit terrein of op één van de hiermee verband houdende deelreinen om zitting te nemen in een ad-hoc werkgroep Markerwaard. Het is de bedoeling om binnen korte tijd (ca 4 maanden) tot een publicatie te komen.

Gaarne contact opnemen met de SWB-D'66, tlf. 070-858303.

Ruud Stam, directeur SWB.